

KONGELIG RESOLUSJON

Klima- og miljødepartementet
Statsråd: Andreas Bjelland Eriksen

Ref.nr.:
Saksnr.: 23/2258
Dato: 8.3.2024

Fastsettelse av forskrifter om vern av 12 skogområder i fylkene Møre og Romsdal, Agder, Akershus, Trøndelag og Nordland.

1. Innledning

Etter naturmangfoldloven § 34 jf. § 37 kan Kongen i statsråd fastsette forskrift om vern av områder som naturreservater. Klima- og miljødepartementet (KLD) foreslår at det fastsettes forskrifter om vern for 12 skogområder.

1.2 Kort redegjørelse for saken

Forslaget om vern av 12 skogområder omfatter ca. 10 km² nytt verneareal og vil bidra til å oppfylle de nasjonale målene for naturmangfold som Stortinget sluttet seg til gjennom bl.a. behandlingen av Meld. St. 14 (2015-2016) Natur for livet. Forslaget bidrar også til å nå Stortingets mål om vern av 10 prosent av skogarealet og til internasjonale mål og forpliktelser.

Områdene som foreslås vernet er privateide, og vernet skjer gjennom samarbeidsordningen for frivillig skogvern.

Berørte grunneiere, rettighetshavere, kommuner, fylkeskommuner og andre instanser på fylkes- og regionnivå, samt aktuelle lokale og regionale organisasjoner har hatt forslagene på høring. Høringen er gjennomført av de aktuelle statsforvalterne.

Tre områder ligger i reinbeitedistrikter og/ eller i områder med andre samiske interesser. Statsforvalterne har gjennomført konsultasjon med reinbeitedistrikter som har bedt om konsultasjon. KLD har forelagt utkast til foredrag og verneforskrifter for Sametinget. Sametinget har ikke bedt om videre konsultasjoner om saken.

Etter høring har statsforvalterne sendt sine vurderinger og forslag om vern etter naturmangfoldloven til Miljødirektoratet. Direktoratets vurderinger og tilråding er deretter oversendt KLD.

Det er i verneplanprosessen ikke avdekket vesentlige negative samfunnsmessige konsekvenser av verneforslagene. Verneforslagene er justert på visse punkter for å imøtekomme og hensynta ulike interesser. For departementets vurderinger av de ulike forslagene vises til bl.a. kap. 9 og 10.

2. Forslag

2.1. Generelt om forslaget

KLD tilrår opprettelse av 12 verneområder i skog i medhold av naturmangfoldloven. 6 områder er nye naturreservater, 6 områder er utvidelse av eksisterende naturreservater. Alle områdene inngår i ordningen med frivillig vern av privateid skog. Tilrådingen omfatter ca. 10 km² nytt verneareal, hvorav ca. 4,6 km² er produktiv skog.

Følgende områder foreslås vernet etter naturmangfoldloven:

1. Vik naturreservat i Aure kommune, Møre og Romsdal
2. Flåstranda og Hisdalen naturreservat (utvidelse) i Sunndal og Tingvoll kommuner, Møre og Romsdal
3. Vasselen naturreservat (utvidelse) i Tingvoll kommune, Møre og Romsdal
4. Finnset naturreservat i Molde kommune, Møre og Romsdal fylke
5. Maude naturreservat i Ørsta kommune, Møre og Romsdal
6. Iverstadvjellet naturreservat i Risør kommune, Agder
7. Urfjellheia og Dalsheia naturreservat (utvidelse) i Risør kommune, Agder
8. Fjellsjøhøgda naturreservat i Lunner kommune, Akershus
9. Stavåa, Skauma og Orkla naturreservat (utvidelse) i Rennebu kommune, Trøndelag
10. Finnsåsmarka naturreservat (utvidelse) i Snåsa kommune, Trøndelag
11. Medjåurda naturreservat (utvidelse) i Grong kommune, Trøndelag
12. Horsbergvatnet naturreservat i Bindal kommune, Nordland

Samtidig foreslås oppretting av mindre feil i verneforskriftene for:

1. Rudskampen og Råbjørn naturreservat i Nannestad kommune, Akershus
2. Surna naturreservat i Surnadal kommune, Møre og Romsdal

2.2. Begrunnelse for verneforslaget

Forslaget vil bidra til å oppfylle de nasjonale målene for naturmangfold som Stortinget sluttet seg til bl.a. gjennom behandlingen av Meld. St. 14 (2015-2016) Natur for livet:

1. *Økosystemene skal ha god tilstand og levere økosystemtjenester.*
2. *Ingen arter og naturtyper skal utryddes som følge av menneskelig aktivitet, og utviklingen for truede og nær truede arter og naturtyper skal bedres.*
3. *Et representativt utvalg av norsk natur skal bevares for kommende generasjoner.*

Meld. St. 14 (2015-2016) legger opp til videreføring av arbeidet med skogvern, i hovedsak ved vern av offentlig eid skog og ved frivillig vern av privateid skog. Forslaget bidrar også til å nå Stortingets mål om vern av 10 prosent av skogarealet og til internasjonale mål og forpliktelser, jf. bl.a. konvensjonen for biologisk mangfold artikkel 8.

Vern av områdene mot ulike typer inngrep bidrar til å bevare norsk naturmangfold, jf. naturmangfoldloven § 33, blant annet bokstavene a (*variasjonsbredden av naturtyper og landskap*), b (*arter og genetisk mangfold*), c (*truet natur og økologiske funksjonsområder for prioriterte arter*), d (*større intakte økosystemer, også slik at de kan være tilgjengelige for enkelt friluftsliv*), e (*områder med særskilte naturhistoriske verdier*), g (*økologiske og landskapsmessige sammenhenger nasjonalt og internasjonalt*), h (*referanseområder for å følge utviklingen i naturen*).

Verneforslaget vil også bidra til å nå FNs bærekraftsmål nr. 15 Livet på land. Skogvern er vurdert som et effektivt virkemiddel for å sikre norsk naturmangfold, bl.a. ved å fange opp truede og nær truede naturtyper og leveområder for mange truede og nær truede arter.

2.3. Hjemmelsgrunnlag

Skogområdene foreslås vernet som naturreservat i medhold av naturmangfoldloven § 34, jf. § 37. For at et område skal kunne vernes som naturreservat må det etter § 37 enten inneholde truet, sjelden eller sårbar natur, representere en bestemt naturtype, på annen måte ha særlig betydning for biologisk mangfold, utgjøre en spesiell geologisk forekomst eller ha særskilt naturvitenskaplig verdi.

2.4. Verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget

De foreslåtte verneområdene inkluderer viktige naturtyper og mange truede og nær truede arter. Områdene omfatter blant annet flere ulike utforminger med edellauvskog og ulike typer gammel gran- og furuskog.

Arealmessig er det variasjon mellom områdene. Felles for områdene er at de uavhengig av størrelse har viktige verneverdier ved at de omfatter sjeldne eller truede naturtyper med et høgt biologisk mangfold eller at de bidrar til å oppfylle mangler i skogvernet.

De viktigste påvirkningsfaktorene på verneverdiene i skogområdene som foreslås vernet, er hogst og ulike typer utbygginger, eksempelvis veibygging, hyttebygging og utbygging av vindkraft, vannkraft og kraftledninger. Vern av de foreslåtte områdene vil gjennom vernebestemmelsene sikre arealer med viktige vernekvaliteter og bidra til å dekke viktige mangler ved skogvernet. Områdene vil bidra til langsiktig og effektiv bevaring av levested for at stort antall truede arter, og dermed *reduere den samlede belastningen* på arter som har risiko for å dø ut. Verneforskriftene åpner for at flere pågående aktiviteter kan videreføres. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at verneverdiene forringes. For enkelte aktiviteter vil det derfor i tråd med prinsippene om *samlet belastning* være restriksjoner, slik at naturverdiene får en økt beskyttelse. Dette er også i tråd med prinsippene om *miljøforsvarlige teknikker og lokalisering*, samt *miljøforringelser* der hvor det ut fra hensynet til verneverdiene er fastsatt bestemmelser om blant annet ferdsel og infrastrukturtiltak. Ut fra dagens kunnskap om arter og naturtyper i områdene vil de aktivitetene som i henhold til verneforskriftene kan videreføres, med liten grad av sannsynlighet ha vesentlig negativ innvirkning på disse artene, naturtypene og landskapselementene. Vernebestemmelsene tillater likevel ikke vesentlige inngrep i områdene. KLD vurderer at vernet med stor grad av sannsynlighet vil føre til en positiv utvikling for artene og naturtypene, jf. naturmangfoldloven §§ 4 og 5. KLD anser at *kunnskapsgrunnlaget* er i tråd med kravet i naturmangfoldloven § 8. Det er ut fra en *føre-var-tilnærming* i verneforslaget vektlagt muligheten for flere påvirkninger av samme slag, eller en kombinasjon av flere ulike påvirkningsfaktorer (*samlet belastning*). Det foreligger etter KLDs vurdering tilstrekkelig kunnskap om naturmangfoldet, påvirkningsfaktorer og effekten av vernet. Føre-var-prinsippet tillegges derfor ikke ytterligere vekt i denne saken.

For nærmere beskrivelse av verneverdier, påvirkningsfaktorer og effekter av verneforslaget, jf. naturmangfoldloven kapittel II, vises det til omtalen av det enkelte verneområde i kapittel 9, samt til Miljødirektoratets tilrådinger.

Kunnskapsgrunnlaget om naturmangfoldet i forslaget er innhentet i ulike registreringer og kartlegginger som ledd i skogvernarbeidet, bl.a. dokumentasjon i "*Narin- Lokalitets-database for skogområder*" eller andre naturtypekartlegginger. Det inngår også områder

som er kartlagt etter Miljødirektoratets nye kartleggingsmetodikk for skogvernområder. Viktige naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i skogvernarbeidet er bl.a. NINA-rapportene 535/2010 og 1352/2017.

KLD vurderer generelt at en kombinasjon av skogbrukets egne miljøtiltak sammen med et nettverk av verneområder er et effektivt bidrag til å sikre det biologiske mangfoldet i skog. Hvis områdene i denne saken ikke vernes, er fortsatt skogbruk den mest aktuelle arealanvendelsen for mange av områdene. Det vil da være sektorlover og skogbrukets egen sertifiseringsordning som skal ivareta hensynene til biologisk mangfold.

2.5. Andre interesser

Historisk har skogene blitt utnyttet i ulik grad til bl.a. skogsdrift, beite, tradisjonell rein-drift, jakt og friluftsliv. Skogbruk skal ikke fortsette i områdene som vernes, men aktivitet som f.eks. utmarksbeite, jakt, fiske og friluftsliv kan i stor grad fortsette som tidligere. Det går veier inn i noen områder, primært gamle traktorveier.

I områdene Vik og Maude grenser foreslått nytt verneareal til ryddebelte for kraftledning. For kraftledninger som ligger i eller inntil verneareal er det i verneforskriftene standardbestemmelser om bl.a. drift og vedlikehold. Det er kraftledninger i tidligere vernet areal i området Flåstranda og Hisdalen og i området Stavåa, Skauma og Orkla.

De tre områdene Finnset, Stavåa, Skauma og Orkla og Finnsåsmarka grenser til regulert vassdrag. Av disse grenser området Finnsåsmarka til reguleringsmagasin som brukes til vannkraftproduksjon. Det er ikke omsøkt heving av høyeste regulerte vannstand (HRV) for området.

Forslaget berører digitalt kartlagte vannkraftpotensialer i området Finnset. Det er ikke kjente planer om utbygging av disse potensialene. For området Vik er foreslått avgrensning slik at vern ikke er til hinder for ev. utbygging av et nærliggende vannkraftpotensial.

Området Medjåurda grenser til grus-/sandtak. Det er ikke planer om utnyttelse av mineralressurser innenfor foreslått nytt verneareal.

2.6. Planstatus

Arealene som foreslås vernet er i all hovedsak LNF-områder i respektive kommuneplaner. Tre områder ligger i reinbeitedistrikter og/ eller i områder med andre samiske interesser.

3. Samfunnsnytte og konsekvenser av verneforslaget

3.1. Samfunnsnytte av verneforslaget

Gjennomføring av verneforslaget vil bidra til å oppfylle de nasjonale målene for naturmangfold, målet om vern av 10 % av skogarealet og internasjonale mål og forpliktelser. Det vises til nærmere omtale i kap. 2.2.

Verneområdene har i tillegg viktige opplevelseskvaliteter og kan bidra til verdiskaping lokalt og regionalt knyttet til naturbasert turisme. Naturmangfold har også en egenverdi. Vern som foreslått vil derfor ha positiv samfunnsmessig betydning, og bidra til å oppfylle Stortingets vedtak i stortingsmeldingen *Natur for livet* (Meld. St. 14 (2015-2016)).

3.2. Samfunnsmessige konsekvenser av verneforslaget

Vern av områder etter naturmangfoldloven er å anse som varige tiltak som kan påvirke ulike samfunnsområder. Områdene som foreslås vernet er gjennomgående små, noe som i utgangspunktet tilsier at konsekvensene for andre interesser er begrensede.

Alle områder som foreslås vernet har areal under 500 km² og omfattes ikke av kravene til utarbeidelse av konsekvensutredning etter plan- og bygningsloven og tilhørende forskrift. Bruksinteresser i områdene er klarlagt ved høring av verneforslag og annen kontakt med berørte parter. I hovedsak er interessene knyttet til skogbruk, beite, tradisjonell reindrift, jakt og friluftsliv. Unntatt for skogbruk er disse aktivitetene som fortsatt kan foregå innenfor rammen av verneforskriftene.

For tradisjonell reindrift vil vern beskytte arealene langsiktig mot inngrep og nedbygging. Hensyn til reindriften ivaretas ved at tiltak plasseres under § 4 (generelle unntak fra vernebestemmelsene) så lenge de ikke vil være i strid med verneformålet, og for tiltak under § 7 (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser) vektlegges flerårige tillatelser som koordineres med og tas inn i distriktsplan i henhold til reindriftsloven. Dette for at tradisjonell reindrift i størst mulig grad kan foregå rasjonelt og uten unødvendige søknadsprosedyrer innenfor rammen som ivaretar verneformålet.

Hvis områdene ikke vernes, er fortsatt skogbruk mest aktuelle arealbruk. Det vil da i hovedsak være sektorlover og skogbrukets sertifiseringsordning som skal ivareta hensynene til naturmangfold på disse arealene. KLD vurderer at et nettverk av verneområder, kombinert med gode miljøltiltak i skogbruket samt andre aktuelle virkemidler, er en effektiv måte å sikre naturmangfoldet i skog.

Norsk landbruk og matproduksjon er basert på bruk av arter som planter, husdyr og skogstrær. Genmangfoldet, dvs. den genetiske variasjonen innen artene, er en forutsetning bl.a. for framtidig klimatilpasning og produksjon. Bevaringsverdige skogtrær og ville slektninger av kulturplanter bevares best i naturlige populasjoner i naturen, eksempelvis i egnede verneområder. Verneområdene kan følgelig ha verdi også i denne sammenheng.

Naturen leverer viktige økosystemtjenester, både i form av bruksverdier og ikke-bruksverdier, herunder eksistensverdien av naturmangfoldet både for dagens befolkning og for framtidige generasjoner. Gjennom økosystemtjenestene gir naturen essensielle bidrag til samfunnsøkonomiske verdier. Vern vil sikre at naturverdiene ivaretas på lang sikt. Norge har også forpliktet seg nasjonalt og internasjonalt til å ta vare på naturmangfoldet.

Vern vil begrense framtidige muligheter for bl.a. skogbruk, mineralutvinning, vindkraftutbygging og regulering av vassdrag. Det er ikke konkrete planer om mineralutvinning eller kraftutbygging innenfor noen av områdene i dag.

KLD viser til at det i verneprosessen ikke er avdekket vesentlige negative samfunnsmessige konsekvenser av verneforslagene. Verneforslagene er videre justert på ulike punkter for å imøtekomme og hensynta andre interesser. KLD mener verneforslaget slik det nå foreligger har små negative konsekvenser. Samlet sett vurderer departementet at de samfunnsøkonomiske konsekvensene av vernet vil være positive på sikt. Forslaget vil sikre

natur som har en positiv samfunnsnytte, selv om nytten vanskelig kan kvantifiseres. Forslaget vil samtidig bidra til oppfyllelse av nasjonale og internasjonale forpliktelser om å ivareta naturmangfoldet. Verneforslagene vil også sikre viktige områder for friluftsliv.

Etter avveininger mellom områdenes verneverdier og andre interesser er det underveis i verneprosessen foretatt endringer i verneforskrifter og avgrensning for foreslåtte verneområder. Det vises for øvrig til omtale av de enkelte verneområdene i kapittel 9.

4. Viktige endringer i verneprosessen

Navn: Det er under høringene kommet innspill som foreslår endring av navn for noen av områdene. Det tilrås at Medjåura endres til *Medjåurda*.

Grenser: Det er foretatt grenseendringer for enkelte områder etter høring. Stort sett er dette mindre tilpasninger til eiendomsgrenser eller for å grense ut eksisterende anlegg.

Verneforskrifter: Det er etter høringen foretatt noen mindre endringer i forslagene til verneforskrifter. Dette skyldes dels tilpasning til nyeste vernevedtak for naturreservater, dels kommentarer i innkomne høringsuttalelser og et generelt ønske om at forskriftene blir mest mulig like for forhold som gjelder samme tema. KLD vurderer at endringene ikke har betydning for avtalene om frivillig vern der det er inngått avtaler med grunneiere.

5. Oppheving og endring av tidligere vernevedtak

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås opphevet som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 27.11.2020 nr. 2521 om vern av Urfjellheia og Dalsheia naturreservat, Risør kommune, Agder
2. Forskrift 16.12.2022 nr. 2569 om vern av Stavåa og Skauma naturreservat, Rennebu kommune, Trøndelag
3. Forskrift 4.9.1981 nr. 4799 om fredning for Medjåura naturreservat, Grong kommune, Nord-Trøndelag

Følgende eksisterende vernevedtak foreslås endret som følge av den nye verneplanen:

1. Forskrift 17.12.2021 nr. 3683 om vern av Flåstranda og Hisdalen naturreservat, Sunndal og Tingvoll kommunar, Møre og Romsdal
2. Forskrift 27.11.2020 nr. 2508 om vern av Vasselen naturreservat, Tingvoll kommune, Møre og Romsdal
3. Forskrift 20.12.2019 nr. 1969 om vern av Finnsåmarka naturreservat, Snåsa kommune, Trøndelag
4. Forskrift 20.03.2015 nr. 238 om vern av Rudskampen og Råbjørn naturreservat, Nannestad kommune, Viken
5. Forskrift 27. mai 1988 nr. 417 om vern av Surna naturreservat, Surnadal kommune, Møre og Romsdal.

6. Forvaltning av verneområdene

Forvaltningsmyndighet

Miljødirektoratet avgjør hvem som skal være forvaltningsmyndighet for det enkelte område, jf. naturmangfoldloven § 62. Naturreservatene er små verneområder, som det er lagt til grunn skal forvaltes av de kommunene som ønsker det. Det stilles noen krav til slik

delegering, blant annet at hele verneområdet er innenfor en kommune og at kommunen har tilstrekkelig kapasitet og kompetanse. Dersom aktuelle kommuner ikke ønsker slik myndighet, vil forvaltningsmyndigheten ligge hos statsforvalteren.

Det er lagt inn i verneforskriftene § 11 navn på kommuner hvis det er avklart at disse er forvaltningsmyndighet for det aktuelle verneområde. Dette gjelder Flåstranda og Hisdalen naturreservat for den delen som er i Sunndal kommune og Medjåurda naturreservat i Grong kommune.

I tradisjonelle samiske områder skal samiske interesser ivaretas i den forvaltningsordningen som etableres.

7. Saksbehandling

7.1. Generell bakgrunn

Vern av skog har i lang tid vært en viktig del av verneplanarbeidet i Norge. Det systematiske arbeidet med vern av barskog ble påbegynt i 1988. Grunnlaget for skogvernarbeidet har vært bl.a. St.meld. nr. 68 (1980-81) *Vern av norsk natur*, St.meld. nr. 46 (1988-89) *Miljø og utvikling* og St.meld. nr. 40 (1994-95) *Opptrapping av barskogvernet fram mot år 2000*. Et viktig grunnlag for dagens arbeid for økt skogvern er bl.a. St.meld. nr. 25 (2002-2003) *Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand*, hvor det ble lagt fram en strategi for økt skogvern. Meld. St. 14 (2015-2016) *Natur for livet* legger opp til en videreføring av det langsiktige arbeidet med skogvern, herunder økt frivillig skogvern. Stortinget ba ved behandlingen av meldingen regjeringen sette et mål om vern av både offentlig eid skog og frivillig vern av privateid skog til 10 prosent av skogarealet. Viktige naturfaglige evalueringer som ligger til grunn for prioriteringene i skogvernarbeidet er NINA rapportene 54/2002, 535/2010 og 1352/2017.

7.2. Frivillig skogvern på privateid grunn

Vern av privateid skog gjennomføres i all hovedsak som frivillig skogvern. Ved frivillig skogvern tilbyr skogeierne skogareal for vern. Tilbud om vern sendes til vedkommende statsforvalter. Det foretas naturfaglige registreringer og utarbeides skogtakster for områder der det er behov for det. Hvis området kvalifiserer for vern, utarbeider Statsforvalteren på grunnlag av tilbudet og de naturfaglige registreringene forslag til avgrensning av verneområdet. Ut fra tilbud og standard verneforskrift utarbeider Statsforvalteren forslag til verneforskrift som oversendes grunneier for kommentarer. Det avholdes møter og/eller befaringer der forslaget diskuteres nærmere. Miljødirektoratet oppnevner skogsakkyndig med mandat å forhandle med grunneierne og/eller grunneiernes representant. Ved enighet inngås avtale der erstatningssum, forslag til verneforskrift og avgrensning av verneområdet blir avklart. Fra avtaletidspunkt og fram til vernevedtak gjelder en vederlagsordning. Utbetaling av avtalt erstatningsbeløp skjer når vernevedtak er fattet.

Områdene som foreslås vernet i denne saken har ulik historikk. Det vises til tilrådinger fra Miljødirektoratet og statsforvalterne for utdypende informasjon om saksgangen.

7.3. Konsultasjoner og dialog med samisk reindrift og Sametinget

Generelt er reindriften positiv til at skogvern beskytter arealene mot utbygging og inngrep som er negative for reindriften, og man ser det som positivt at vern sikrer bl.a. gammel

skog med hengselav som er viktig reinbeite. Samtidig ønsker reindriften generelt et lavt restriksjonsnivå for reindriften og andre samiske interesser i verneområdene.

De tre områdene Finnsåsmarka, Medjåurda og Horsbergvatnet ligger i reinbeitedistrikt. Statsforvalterne har gjennomført konsultasjon med det berørte reinbeitedistrikt som har ønsket konsultasjon om verneforslaget for området Medjåurda. For de to øvrige områdene har de berørte reinbeitedistrikter ikke bedt om konsultasjon.

Protokoll fra konsultasjon mellom Statsforvalterne og berørte reinbeitedistrikt følger generelt som vedlegg til Miljødirektoratets tilrådinger til KLD i skogvern saker.

Det er i konsultasjonen for området Medjåurda ikke full enighet. Reinbeitedistriktet Tjåehkere sijte mener prinsipielt at alle unntakspunkt for reindrift burde være direkte unntak. Statsforvalteren har i konsultasjonen lagt til grunn at vern ikke skal være til hinder for en rasjonell reindrift og at reindrift skal kunne foregå som tidligere, bl.a. ved at det framgår i forskriftene at det for reindriften kan gis flerårige tillatelser som koordineres med og tas inn i distriktsplanen i henhold til reindriftsloven.

KLD vurderer at Statsforvalterens konsultasjon har ivaretatt konsultasjonsplikten overfor tradisjonell samisk reindrift. KLD vurderer at generelt er representanter for reinbeitedistriktene nærmest de aktuelle problemstillingene og kjenner godt til de enkelte områdene og den samiske reindriften bruk av disse områdene.

KLD viser til at det underveis i verneprosessen er gjort endringer av hensyn til reindrift og samiske interesser. Videre viser KLD til at formålsbestemmelsen i verneforskriftene er utformet i samsvar med bestemmelsene i naturmangfoldloven hvor det framgår at formålet med vern av områder også kan være å ivareta det samiske naturgrunnet. I kap. 3.2. foran er det beskrevet at for tradisjonell reindrift vil vern beskytte arealene langsiktig mot inngrep og nedbygging. Hensyn til reindriften ivaretas ved at tiltak plasseres under § 4 (generelle unntak fra vernebestemmelsene) så lenge de ikke vil være i strid med verneformålet, og for tiltak under § 7 (spesifiserte dispensasjonsbestemmelser) vektlegges flerårige tillatelser som koordineres med og tas inn i distriktsplan i henhold til reindriftsloven. Dette for at tradisjonell reindrift i størst mulig grad kan foregå rasjonelt og uten unødvendige søknadsprosedyrer innenfor rammen som ivaretar verneformålet. I kap. 6 framgår at i tradisjonelle samiske områder skal samiske interesser ivaretas i den forvaltningsordningen som etableres for verneområdene. For KLDs omtale av spesielle tema, som rydding av reindriften flyttleier, vises til kap. 8.2.

Nedenfor er generell omtale av samiske interesser i områder i Trøndelag. For ytterligere detaljer om enkeltområder med samiske interesser vises det til kap. 9.

KLD har forelagt utkast til foredrag og verneforskrifter for Sametinget. Sametinget har ikke bedt om videre konsultasjoner om de foreslåtte verneområdene.

Statsforvalteren i Trøndelag sin omtale av samiske interesser

Her gjengis generelle merknader fra Statsforvalteren i Trøndelag om samiske interesser i områdene Liaberga, Finnsåsmarka, Medjåurda, Merkesodden og Røstdalen. Merknadene er også i stor grad relevante for øvrige områder i verneforslaget. For detaljert omtale om enkeltområder med samiske interesser vises det til kap. 9.

Reindriften er en vesentlig bruksinteresse og rettighetshaver i mange skogvernområder. De aktuelle områdene i denne planen er bare begrenset og lite brukt av reindriften. Tematikken omtales likevel fylldig, da temaet har betydelig interesse i seg selv.

Sametinget ber om smidig og god forvaltning mht. samiske interesser, og påpeker mange og forskjellige forskrifter, herunder ønske om samordning av forskrifter. Det samme er

jevnlig påpekt av ulike samiske distrikt. Statsforvalteren legger til grunn og forutsetter generelt at opprettelse og forvaltning av aktuelle skogvernområdene ikke skal gi reindriften reduserte forutsetninger for rasjonell reindrift i sine distrikt og ikke skal være til hinder for at reindrift skal kunne utøves som tidligere, også bekreftet i foredrag til statsråd desember 2015. Dette innebærer en forvaltning innenfor verneforskriftene i tråd med dette. Reindrift er en del av samisk kultur og foregår i praksis ute hele året, med en rekke praktiske driftsvurderinger som må tas der og da. Det er mange verneområder, store og små, i samiske driftsområder. Spørsmålet da generelt er å etablere en struktur (areal, forskrift m/foredrag, samt forvaltningsplan) som på den ene siden ivaretar sårbar biologi og samtidig ivaretar reindriften med forutsigelige forvaltningsrammer. Et vernevedtak består av areal/grense og forskrift, samtidig som foredraget til statsråd legger føringer for forvaltningen. Forvaltningsplan skal utdype hvordan området skal forvaltes og gi forutsigbarhet for brukerne. Statsforvalteren mener at oppbygging av forskrift jf. tilrådingen, sammen med forvaltningsplan kombinert med reindriftens beskrivelser i distriktsplan og bruksregler, legger grunnlag for dette.

Samiske interesser er ut fra tidligere drøftinger og prosess tatt inn i høringsutkastet hva angår § 1 formålsparagrafen, § 4 om uttak til samisk sløyd mv, § 6 om motorisert ferdsel på snødekt mark, § 7 vedrørende div. forhold, og § 11 om at samiske interesser skal ivaretas i den forvaltningsordning som etableres. Forholdet mellom unntak plassert i § 4 (direkte unntak) og i § 7 (etter søknad), kan være noe forskjellig ut fra størrelse og sårbarhet i områder, gitt at større områder har robusthet i forhold til ordinær samisk virksomhet.

Uttak av virke

Ved- og virkesretten er beskrevet i reindriftsloven som bl.a. uttak av bjørk, busker, einer, vidjer, selvtørrede bartrær (m.v.). For større områder er samisk uttak av ved, samt materiell for vedlikehold av lovlig oppsatte gjerder, som i vedtaket av juni 2021, generelt lagt til § 4, som direkte unntak, jf. uttalelse fra Sametinget. Statsforvalteren understreker at dette gjelder uttak av brensel for bruk på stedet, ikke vedhogst for å frakte vekk fra området, samt at virke ikke skal tas i kjerneområder, vist i forvaltningsplan. Kjerneområder er konkrete områder med spesielle verdier, avgrenset i høringsrapporter, og registreres som naturtypeområder i naturbase. Dette er dermed kjent kunnskap. Det betyr at uttak av ved, utenom situasjonsbetingede bål, stort sett har aktualitet der reindriften har gjeterhytter. Størrelsen på de tilrådte områder varierer, fra 48 dekar (utvidelse Liaberga) til 1832 dekar (Merkesodden og Røstdalen). Områder har derfor ulik robusthet i forhold til uttak av ved og virke. Statsforvalteren har gjennom flere år gjennomført omfattende befaringer i kandidatområder for vern, og har god oversikt over situasjonen i områdene på vernetidspunktet. Reingjerder finnes så å si ikke og helt sporadisk i få områder. Behov for ved og virke til vedlikehold av anlegg er ikke stort. Med områder av noen størrelse, og hvor disse forholdene er vurdert konkret, anser Statsforvalteren det lite problematisk å ha dette punktet i § 4, med henvisning til forvaltningsplan. Statsforvalteren vurderer fortsatt dette som det praktisk fornuftige, både for forvaltningen og for reindriften i området. Sametinget har bedt om at unntaket gjelder alle områder. Statsforvalteren kan ikke anbefale åpning for generell vedhogst i områder som er små. Statsforvalteren antar også, at når områder er små, så er virke for vedhogst lett tilgjengelig nært det aktuelle område.

Midlertidige gjerder

Med hensyn til midlertidige gjerder, så hender det at reindriftstøverne på vinterføre setter

opp midlertidige gjerder basert på medbrakt materiell. Statsforvalteren vurderer generelt at slike gjerder faller utenfor forskriften og ikke trengs å omsøkes. Et distrikt har i konsultasjon påpekt at det hender at midlertidig gjerde spontant må settes opp også på barmark, og at dette er situasjoner det ikke kan konkret søkes om i forkant.

Barmarkskjøring

Barmarkskjøring kan sette vesentlige terrengspor. Mange befaringer gjennomført av Statsforvalteren indikerer imidlertid at dette ikke er noe omfattende problem i skogvernområdene i Trøndelag i forbindelse med reindrift, men spor forekommer både av reindrift og storvilttransport. Vesentlige spor finnes i disse områdene først og fremst på faste ferdselsleier til og fra boplasser og samlingsplasser. I annen forbindelse, trolig elgjakt, er det observert områder med omfattende spor. Potensialet for spor og terrengskader ved barmarkskjøring er generelt sett betydelig. Enkelte steder er geonett prøvd for å etablere fast underlag, med en viss - men ulik suksess. Omfanget av barmarkskjøring i reindrift begrenser seg også, på grunn av tidsbruk, omkostninger og variert/kupert terreng. Barmarkskjøringen skal beskrives i distriktsplanen/m bruksregler, jf. reindriftslovens § 62. Videre skal motorferdsel på barmark etter reindriftslovens § 23 begrenses mest mulig, og fortrinnsvis foregå etter faste traseer, samt at § 23 også henviser til forskrifter i verneområder. Reindriften er for øvrig ikke statisk, og motorisert transport må foretas i forhold til hvor reinen oppholder seg, og det kan variere ut fra ulike forhold, vær-situasjon, beite-situasjon, forstyrrelser mv. Statsforvalteren forholder seg til at barmarkskjøring bør være innenfor regulering, dvs. § 7, men på en slik måte at dette kan håndteres på flerårsbasis ut fra beskrivelser i distriktsplanen/bruksregler, jf. reindriftslovens krav. Hvis en distriktsplan da gjenspeiler kravene i reindriftsloven i beskrivelse av barmarkskjøring, så kan den legges til grunn også for verneområdeforvaltningen, via forvaltningsplan. Det kan være forskjell på områder med hensyn til sårbarhet for kjøring, men ut fra rasjonalitet vil nok kjøring overveiende legges til område med bærekraft. Det betyr at distriktsplanen direkte kan legges til grunn for forvaltning av barmarkskjøringen, og et grunnlag for at verneområder kan behandles mest mulig samlet.

Flyttleier

Det er ikke tegnet inn flyttleier på reindriftskart i disse 5 områdene. Disse aktuelle områdene er også på grunn av størrelse, bratt terreng og geografi lite aktuelle med hensyn til konkrete leier. Reindriftskart kan imidlertid være unøyaktige, og rein kan også trekke/bevege seg utenom områder markert i kart. Reindriften er videre ikke statisk, og det hender at reindriftsutøvere må ta beslutninger der og da, f.eks. å fjerne litt vegetasjon i en kjøre- eller driftstrase, enten det gjelder vindfall som sperrer i en trase, eller at man tar opp øksa og rydder noen kvister eller småvirke. Enkelte steder kan det være ryddet eksisterende gater i vegetasjon, men det forekommer i veldig liten utstrekning, og ofte trekker reinen gjennom glissen tresatt mark. Ryddebehovet kan derfor også omfatte f.eks. forefallende fjerning av litt vegetasjon. Generelt egner dette temaet seg i større områder best å håndtere gjennom § 4 og nærmere beskrivelse i forvaltningsplan, mens når det gjelder vindfall legges det i § 4, som i siste vedtak, for alle områder. Når det gjelder små mengder kvist/småvirke så kan det uansett vurderes å gå under terskel for regulering i forskrift.

Droner

Bruk av droner er generelt påpekt fra flere distrikt. Dronebruk i reindriften er konkretisert i

Foredrag til statsråd 16.12.2022. Bruk av droner i reindrift er tillatt, så fremt det ikke er forbud mot det. I de aktuelle områdene er det ikke dokumentert interesser som tilsier forbud mot droner i reindrift, samtidig som bruk ikke er veldig aktuelt i disse områder.

Dokumentasjon av leiekjører i reindrift

Tjåehkere sijte mener at dokumentasjonskrav for leiekjører, er stigmatiserende, gitt at krav i forhold til motorferdselsloven er det samme både innenfor og utenfor naturreservat. Det vises til Statsforvalterens tilrådning av august 2021, s. 27, med forslag om følgende generelle punkt under §7 erstatter nåværende leiekjørepunkt: "For kjøring etter dispensasjon og leiekjøring medbringes dokumentasjon."

Forvaltningsplan

For verneforslagene som ligger i reinbeitedistrikt så skal det, i hvert fall for områder av litt størrelse, etter § 10 lages forvaltningsplan. Dette er et viktig instrument i forholdet mellom reindrift og verneforvaltningen. Forvaltningsplanen vil også være et instrument for smidig forvaltning, som Sametinget etterlyser. Videre er kopling til samenes distriktsplan viktig.

Forvaltningsmyndighet

I siste vernevedtak er formuleringen om at samiske interesser skal ivaretas i forvaltningsordningen, flyttet fra § 11 i forskrift til Foredraget til statsråd. Statsforvalteren tar denne justering til etterretning.

Oppsummering

Reindrift presses av en rekke arealinngrep og forstyrrelser (hytter, hogst, vindkraft og skogsveger). Urørt beiteland, uforstyrret beiting og gammelskog er viktig for reindriften. Vern vil sikre arealgrunnlaget for reindrift i de områder som vernes. Flere reinbeitedistrikter nevner at arealvern også er et vern av deres ressursgrunnlag, og er derfor positiv til vern. På den andre siden så mener distriktene at all reindriftsvirksomhet i medhold av reindriftsloven og ILO-konvensjon bør ha direkte unntak i forskriftene. Statsforvalteren legger til grunn at reindriften skal kunne foregå rasjonelt på vanlig måte i de aktuelle områder, og distriktsplaner/bruksregler i utgangspunktet kan være en basis mht. barmarkferdsel. Vern ut fra slike forutsetninger vil styrke og sikre arealgrunnlaget for reindrift. Statsforvalteren tilrår verneforslaget, med noe justering av forskriften. Det er ikke full enighet med reinbeitedistrikt om unntakspunkter som er lagt til § 7.

Sametinget anfører til oppstart at det ikke må konsulteres på dette stadium i prosessen og vil vurdere behov for konsultasjoner senere. Følgende forhold er av avgjørende betydning for Sametinget for at det kan gis tilslutning til verneforslagene i samiske områder:

- a. Formålet med vernet må også være å sikre grunnlaget for samisk kultur, herunder reindrift i reindriftsområder.
- b. Generelt unntak for bruk av beltekjøretøy på snødekt mark i forbindelse med utøvelse av reindrift.
- c. Generelt unntak for skjæring av skohøy, uttak av ris til gammer og uttak av materialer til duodji/tradisjonell samisk husflid.
- d. Generelt unntak for reindriften nødvendige uttak for brensel og for vedlikehold av lovlige oppsatte reingjerder og annet reindriftsutstyr.
- e. Flerårige dispensasjonstillatelser for terrengkjøretøy på barmark og helikopter ved utøvelse av reindrift.

- f. Bestemmelser om at samiske interesser skal ivaretas ved etablering av forvaltningsordninger.

Sametinget vil komme med detaljerte innspill i forbindelse med høring, og nevner at det er avklart at det skal være mulig å ta ut rilkuler fra bjørk i skogverneområder. Sametinget ber om at Statsforvalteren i Trøndelag bør avklare med berørte reinbeitedistrikt og evt. andre berørte samiske interesseorganisasjoner om behovet for konsultasjoner.

I sin endelige uttalelse anfører Sametinget at det begynner å bli mange skogvernområder og andre verneområder i Trøndelag. Det understrekes viktigheten av en god og smidig forvaltning som ivaretar de samiske interessene på en god måte, og som gjør at reindriften, som er kulturbærer i det sørsamiske området, kan gjennomføres uten hindringer.

Sametinget ber ikke om konsultasjon med Statsforvalter eller Miljødirektoratet, men vil vurdere konsultasjon med Klima- og miljødepartementet når den tid kommer.

Konsultasjoner med reinbeitedistrikt - Oppsummering

Konsultasjonene med reindrift i 2022 omfattet flere områder enn de forslag som tilrås i denne omgang. Derfor er det generelle kommentarer, samt spesielle kommentarer angående de nåværende aktuelle områder, som er nevnt her.

Tjæhkere sijte anfører at Medjåura inngår i et område som en del av et vår-, høst og vinterbeite. Gammel skog er viktig for reindriften, som reservebeite på vinter. Tjæhkere er uenig i at funksjoner i deres tradisjonelle virksomhet (næring og kultur) skal omsøkes, og mener alle unntakspunkt skulle vært direkte unntak, med henvisning til internasjonale konvensjoner. Reindriften må forholde seg til reinen der reinen er, uavhengig av leier. Iblant må vegetasjon ryddes der og da i en praktisk situasjon, spesielt i ungskog. I gammel skog trekker reinen mer gjennom som skogen er, og ryddebehov for stående, gamle trær er begrenset. Men vindfall må iblant flyttes. Distriktet mener punktet om legitimasjon for leiekjørere er stigmatisering av reindrift, og at samme regler for dokumentasjon burde gjelde både utenfor og innen naturreservat. Reindriftskart er generelt ikke oppdatert, og brukssituasjon er mer mangfoldig enn hva som kommer frem på kart. Tjæhkere sijte er ikke enig i alle forskriftspunkt.

7.4. Forholdet til utredningsinstruksen, forvaltningsloven og saksbehandlingsreglene i naturmangfoldloven

Verneforslagene er utarbeidet i henhold til Utredningsinstruksen. I kapittel 1 til 3 begrunnes verneforslagene på overordnet nivå, og sammenhengen med nasjonale og internasjonale mål om å ta vare på et utvalg av norsk natur belyses. Videre omtales kort hva som eventuelt skjer med verneverdiene hvis vernet ikke gjennomføres og hvilke virkemidler som eventuelt kan være relevante. I kapittel 3 vurderes samfunnsnytt og konsekvensene av verneforslaget, hvem som berøres og hvilke tiltak som anbefales. I kapittel 8 og 9 omtales og vurderes generelle kommentarer og konkrete merknader til verneforslag for de enkelte områder fra berørte parter, myndigheter og interessegrupper. Økonomiske og administrative konsekvenser omtales i kapittel 10.

Gjennomføringen i henhold til rundskriv T-2/15 om saksbehandlingsregler ved områdevern etter naturmangfoldloven, forvaltningsloven og utredningsinstruksen har medført inkluderende verneprosesser. Aktuelle kommuner kan etter et vernevedtak søke om å få forvaltningsmyndighet i tråd med gjeldene politikk på området.

Gjennom verneprosessen er det foretatt en avveining mellom verneinteresser og andre bruker- og samfunnsinteresser. Verneforslaget er også i størst mulig grad tilpasset de ulike brukerinteressene i området. Kravene i naturmangfoldloven § 14 er således oppfylt.

7.5. Høring av verneforslagene

Berørte grunneiere, rettighetshavere, kommuner, fylkeskommuner og andre instanser på fylkes- og regionnivå, samt aktuelle lokale og regionale organisasjoner har hatt verneforslagene på høring. Hovedsynspunkter fra høringsinstansene er tatt inn i kap. 9.

8. Generelle merknader til verneforslagene

Høringsuttalelsene er oppsummert i kap. 9 under omtalen av hvert område. I dette kapitlet redegjøres for Miljødirektoratets og KLDs merknader til generelle forhold i saken.

8.1. Miljødirektoratets generelle merknader

Forskriftenes innhold

Miljødirektoratet understreker betydningen av at en både ved utforming av verneforskrifter og forvaltning av områdene, herunder dispensasjonspraksis, legger til grunn et langsiktig perspektiv. Tiltak som isolert sett vurderes å ha liten betydning for verneformålet, kan i sum og over tid medvirke til at naturkvalitetene forvitrer. Det er også viktig at økosystemtilnærmingen som er lagt til grunn i skogvernet reflekteres.

Verneforskriftene innebærer vern av all vegetasjon og alt dyreliv. Dyreliv omfatter alle former for levende organismer, både virveldyr og virvelløse dyr. Det er likevel åpnet for jakt, fiske og sanking av bær og matsopp. Ulike tiltak som kan endre naturmiljøet er forbudt. Dette innbefatter anlegg av ulike slag, midlertidige eller faste, men også tiltak som for eksempel drenering, kalking og gjødsling. For enkelte områder er det i verneforskriften åpnet for visse typer anlegg etter søknad. Verneforskriftene innebærer et generelt hogstforbud, men det kan etter søknad gis tillatelse til hogst av etablerte plantefelt. I tilfeller der det ikke er aktuelt å ta ut plantede trær på kort sikt, kan det etter søknad gis tillatelse til en begrenset skjøtsel.

Motorferdsel er forbudt, men forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med spesielt nevnte formål. Det understrekes at regelen om «nødvendig motorferdsel» skal håndheves strengt. Motorferdsel i tilknytning til militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanse-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, og gjennomføring av skjøtelses- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten er tillatt. Dette gjelder ikke for øvingsvirksomhet i tilknytning til slike formål. Det er gjort en vurdering for hvilke områder det er aktuelt med en egen dispensasjonshjemmel for øvingsvirksomhet. Utgangspunktet har vært at det ikke er aktuelt å åpne for dette i små verneområder og verneområder som på grunn av topografi (bratte områder) er lite egnet til slike aktiviteter.

Vedlikehold av eksisterende veger og anlegg, herunder bygninger og eventuelt andre installasjoner som er i bruk på vernetidspunktet, er tillatt. Med vedlikehold menes opprettholdelse av den standard vegen, bygningen, anlegget o.a. hadde på vernetidspunktet.

Vedlikehold omfatter ikke nybygging, oppgradering eller utvidelse. Vedlikehold av for eksempel veg omfatter dermed tiltak eller arbeid for å holde vegen ved like eller opprettholde samme standard som på vernetidspunktet, uten at den endrer karakter.

Miljødirektoratet vil ikke tilrå at verneforskriften henviser til vegklasser, da slike standarder kan endres over tid, men tilrår å opprettholde formuleringen om standard på vernetidspunktet. Tiltak som påføring av nytt grusdekke, grøfterensk, skifte av stikkrenner

og lignende anses som vedlikehold. Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold kan tillates etter søknad, og skal fortrinnsvis skje på snødekt mark.

Miljødirektoratet vil påpeke at restriksjonsnivået ikke er særlig forskjellig mellom de ulike områdene som her foreslås vernet, men da verneforskriftene for områdene er framkommet gjennom forhandlinger mellom de respektive Statsforvalterne og grunneierne, vil det måtte aksepteres at det blir enkelte forskjeller i utformingen av forskriftene. For de områdene der eksisterende verneområder inngår i verneforslagene, vil ny verneforskrift omfatte hele området. For disse arealene vil det kunne medføre større endringer i forhold til eksisterende verneforskrift. For noen områder med mindre utvidelser, opprettholdes eksisterende bestemmelser, som også vil gjelde for utvidelsesarealet.

Miljødirektoratet vurderer at mal for verneforskrifter for naturreservater ivaretar avveiningen mellom brukergruppene og de overordnede vernehensyn på en god måte.

Navn

Kartverket forutsetter at vernemyndigheten melder inn navnet på nye naturreservat til Kartverket for registrering i Sentralt stedsnavnregister (SSR) når vernevedtak er gjort, jf. § 15 i lov om stadnamn. Kartverket forutsetter dessuten at kart over verneområdene produseres i samsvar med Miljødirektoratets produktspesifikasjon. Språkrådet viser til at offentlige instanser er bundet til skrivemåten i sentralt stedsnavnsregister. For å kunne bruke annet navn, er det behov for å reise formell navnesak.

Miljødirektoratet viser til at endelige vernekart vil de bli produsert i tråd med gjeldende praksis. Når det gjelder innmelding av navn på nye verneområder i SSR vises til kommentarene fra Klima- og miljødepartementet i foredrag til kgl.res. i desember 2015. Departementet viser til "at Kartverket gjøres kjent med nye vernevedtak gjennom brev fra Klima- og miljødepartementet for å tinglyse vernevedtakene på berørte eiendommer. Da Kartverket også er ansvarlig for Sentralt stedsnavnregister, må det forutsettes at Kartverket samtidig sørger for innmelding til Sentralt stedsnavnregister."

Motorferdsel

Generelt skal motorferdsel i verneområder vurderes etter søknad.

Det er åpnet for uttransport av felt elg og hjort i verneforskriften § 6. Miljødirektoratet vil understreke at motorisert uttransport av elg og hjort i utgangspunktet enten skal foregå manuelt eller ved bruk av lett beltekjøretøy hjemlet i § 6. Med lett beltekjøretøy i denne sammenheng menes mindre beltekjøretøy som f.eks. elgtrekk, jernhest og beltegående ATV. Det er i noen tilfeller åpnet for at uttransport av elg og hjort kan skje med ATV eller traktor på eksisterende traktorveger. Unntaket for uttransport av felt elg og hjort er i tråd med motorferdsellovens bestemmelser. Det er i noen områder tilrådd å åpne for uttransport også av bjørn, ulv og villsvin. Miljødirektoratet har tatt inn utvidet unntak der dette er foreslått av statsforvalterne, men har ikke foreslått noen generell endring av denne bestemmelsen. Miljødirektoratet mener det er hensiktsmessig at det foretas en generell gjennomgang av denne unntaksbestemmelsen der også forholdet til motorferdsellovens unntaksbestemmelser må vurderes. Det samme gjelder bestemmelsen om uttransport av syke og skadde bufe.

En eventuell tillatelse til bruk av annet motorkjøretøy enn nevnt over, hjemlet i § 7, skal vurderes nøye. Det reelle behovet, samt mulige påvirkninger på naturmiljøet skal vurderes. Forvaltningsmyndigheten kan i sin søknadsbehandling knytte tillatelsen til bestemte traséer. Dette vil særlig være aktuelt for uttransport av elg og hjort fra bakenforliggende områder. Det kan også innvilges flerårige dispensasjoner.

I områder med hytter er hovedregelen at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til transport av ved, materialer og utstyr på snødekket mark etter § 7. Slike tillatelser bør normalt styres til fastlagte traséer. Fastsetting av trasé bør gjøres ved søknadsbehandling eller som en del av utarbeidelse av forvaltningsplan. Motorisert transport i forbindelse med

vedlikehold bør skje på snødekt mark med bruk av snøskuter. I unntakstilfeller kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til barmarkskjøring for transport av materialer til vedlikehold. Dette bør normalt være vedlikeholdsbehov av akutt karakter. Når det gjelder vedlikehold av stier, foreslås det ikke åpning for motorferdsel i forbindelse med dette. Dersom det som del av nødvendig vedlikehold er behov for å ta ned større trær, bør disse som hovedregel bli liggende i naturreservatet. Miljødirektoratet har tatt ut bestemmelser som åpner for motorferdsel for vedlikehold av eksisterende stier der dette er foreslått i forskriftene.

I verneforskriftenes § 7 er det åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til motorferdsel knyttet til ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjonssøknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart og for øvrig når det er spesielle forhold som tilsier det, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Kraftledninger

I områder med eksisterende energi- og kraftanlegg er utgangspunktet at anleggene skal kunne drives og vedlikeholdes på en sikkerhetsmessig og økonomisk forsvarlig måte. Forskriftsmalene har standardbestemmelser som åpner for drift og vedlikehold av anlegg, og motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på kraftledninger. Forskriftsmalen fastsetter søknadsplikt for motorferdsel utover dette. Bakgrunnen for dette er at forvaltningsmyndigheten blant annet skal ha mulighet til å kunne styre hvilke typer kjøretøy som benyttes og til hvilken tid eller etter hvilken trasé kjøringen skal skje.

Foruten drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, og nødvendig istandsetting ved akutt utfall, åpnes det for oppgradering/fornyelse av eksisterende kraftanlegg og kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linjesnitt dersom tiltaket ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig.

Miljødirektoratet forholder seg til enighet på departementsnivå om bestemmelsene om drift og vedlikehold av kraftanlegg, og har justert forskriftene i tråd med formuleringer i nyeste vernevedtak. I noen av områdene med kraftlinjer inntil verneområdet, men utenfor vernegrensen, er det tatt inn bestemmelser om drift og vedlikehold slik at nødvendige tiltak kan gjøres innenfor vernegrensen. Det er i disse tilfellene også tatt inn unntak for motorferdsel i forbindelse med drift, vedlikehold eller akutt utfall.

Leting etter mineralske ressurser

Naturmangfoldloven § 41 sier at det som ledd i saksbehandlingen skal innhentes kunnskap om andre mulige verdier i området. Dette vil i hovedsak være å samle kunnskap som allerede er kjent, herunder informasjon om pågående næringer eller aktiviteter.

Dersom ny kunnskap i framtiden viser at det finnes viktige forekomster av mineralske ressurser i verneområdene, må eventuell utvinning av disse forekomstene vurderes konkret i hvert enkelt tilfelle ut fra den generelle dispensasjonsbestemmelsen i naturmangfoldloven § 48. Denne lyder: "Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig."

Den viktigste måten å få fram interessene knyttet til potensiell og planlagt utnyttelse av mineralressurser på, er høringene som gjennomføres for det enkelte verneforslaget. I de fleste sakene finnes det fram til gode løsninger gjennom grensdragning og/eller tilpasning i forskriften. I de sakene der målet om økt skogvern, og grunneiers ønske om frivillig vern,

må veies opp mot potensiell eller planlagt utnyttelse av mineralressurser, vil man forsøke å finne omforente løsninger på direktoratsnivå. I tilfeller hvor dette ikke er mulig vil dette være avveininger som må avklares mellom departementene etter at Miljødirektoratet har avgitt sin tilråding til Klima- og miljødepartementet.

Start og landing med luftfartøy

Miljødirektoratet vurderer at landing og start med luftfartøy er uønsket i naturreservater, og at dette bør tydeliggjøres og synliggjøres ved å ta inn et forbud i verneforskriften.

Gjennom forskrifter vedtatt ved kgl.res. 12.12.2014 ble Forsvarsbyggs ønske om at landing og start med forvarets luftfartøy gis automatisk unntak, tatt inn i forskriftene for skogvernområder. Miljødirektoratet har derfor lagt dette inn i alle forskriftene i denne tilrådingen. De aktuelle verneforslagene omfatter skog- og andre utmarksområder. En antar at landing og start eventuelt vil bli (meget) sjeldne foreteelser og ikke utgjøre noen trussel mot områdene som sådan.

Når det gjelder militær operativ virksomhet i lufta viser Miljødirektoratet til NOU 2001:15 Forsvarets områder for lavtflyging punkt 5.5.6.1 Unntaket for militær operativ virksomhet i verneområder hvor det fremgår hva som anses som operativ virksomhet. Miljødirektoratet legger denne tolkningen av begrepet militær operativ virksomhet til grunn.

Beiting

Miljødirektoratet viser til at det i noen områder kan være behov for regulering av beitetrykk mv., og det er foreslått særskilte unntaksbestemmelser som skal ivareta dette i de områder det er aktuelt. I disse områdene tilrår Miljødirektoratet at det tas inn en unntaksbestemmelse som åpner for skånsom beiting. I mange områder er det ikke ønskelig med andre typer beitedyr enn det som er vanlig på vernetidspunktet, og det er viktig at en unntaksbestemmelse fanger opp behovet for regulering.

For de områdene der beiting er aktuelt, er det gjort en vurdering av om forskriften skal åpne for utsetting av saltsteiner. For de fleste områdene er det vurdert at dette er et tiltak som i liten grad berører verneverdiene i særlig grad, og det er derfor tatt inn en unntaksbestemmelse om mulighet for utsetting av saltsteiner. For noen områder vurderes dette tiltaket å ha betydning i forhold til verneverdiene, og for disse områdene kan det ligge noen begrensninger. Det samme gjelder oppsetting av gjerder; for de områdene der dette vurderes som aktuelt, er det tatt inn som spesifisert unntak i § 7. Enkelte av områdene i verneplanen er uten veger og stier, og har en topografi som tilsier at motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein eller i forbindelse med gjerding ikke er relevant.

Sykling og større arrangementer

Hovedregelen i frilufsloven er at det i skogområder er tillatt med sykling på veg eller sti når det skjer hensynsfullt og med tilbørlig varsomhet.

I tråd med føringene i frilufsmeldingen og tidligere vedtatte kgl.res. for skogvern tilrår Miljødirektoratet at sykling (samt riding og bruk av hest) tillates på eksisterende stier og veger, dersom det ikke er særskilte naturfaglige hensyn som tilsier et forbud på bestemte stier eller i bestemte områder.

I områder hvor det ikke finnes veger og stier gjelder et generelt forbud mot sykling og bruk av hest. Det går fram av beskrivelsen av det enkelte område dersom det ikke finnes veger eller stier i området.

Når det gjelder el-sykler rammes dette av forbudet mot motorferdsel i verneforskriftene. Det er foreløpig ikke gjort endringer i regelverket som gjelder el-sykler i frilufsloven eller i malen for verneforskrifter.

Forbudet mot arrangementer omfatter større arrangementer. Det er ikke fastsatt noen absolutt grense for hvor store arrangementer som faller inn under forbudet. Forvaltningsmyndigheten må gjøre en konkret vurdering av om planlagte arrangementer omfattes av

forbudet. Det er åpnet for å gi tillatelse til arrangementer etter søknad. Det er også mulig å gi åpning for bestemte arrangement i verneforskriften, men det skal da skje etter en konkret vurdering opp mot ivaretagelse av verneformålet for det enkelte området.

Miljødirektoratet viser til at henvisning til kart i forvaltningsplan er tatt ut fra verneforskriftene der dette var foreslått. Verneforskriftene skal i så stor grad som mulig gi presise unntak fra forbud i verneområdene, og selv om en forvaltningsplan kan gi retningslinjer, skal forbudene gå fram av vernebestemmelsene. I noen tilfeller kan det for søknadspliktige tiltak være aktuelt å vise til at forvaltningsplanen kan gi nærmere retningslinjer for hva det kan gis tillatelse til. Der det er behov for å vise områder eller stier/traséer på kart, må dette tas inn på vernekartet. Forvaltningsplan kan også inneholde oversiktskart eller detaljkart for informasjon.

Annet

Miljødirektoratet tilrår for de fleste områder enkelte endringer i forslag til verneforskrift uten at dette endrer restriksjonsnivået.

8.2. Klima- og miljødepartementets generelle merknader

Kraftledninger

Drift og vedlikehold av kraftledninger

KLD viser til at bestemmelsene åpner for drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg. Vedlikehold omfatter blant annet utskifting av komponenter knyttet til kraftledninger (liner, isolatorer, master, traverser m.v.) i samsvar med anleggets tillatte egenskaper i tråd med konsesjon etter energiloven. Oppsetting av master med annen utforming enn eksisterende anlegg, omfattes normalt ikke av bestemmelsene på dette punkt. Ved utskifting av master eller andre komponenter, skal master og komponenter som er mest mulig lik eksisterende benyttes, med mindre overgang til andre typer master og komponenter vil redusere anleggets innvirkning på verneverdiene uten urimelige kostnader eller ulemper for anleggseieren, jf. energiforskriften § 3-4.

Nødvendig skogrydding i kraftledningstraseer ansees som en del av ordinært vedlikehold av kraftledninger, som kan skje uten søknad. Dette omfatter også nødvendig sikringshogst av enkelttrær og mindre flater langs kraftledningstraseen, hvor det forutsettes at hogde trær forblir i skogreservatet av hensyn til arter som er avhengige av død ved. Det følger av formuleringen "i og inntil verneområdet" i forskriften § 4 at netteier også kan gjennomføre nødvendig sikringshogst innenfor verneområder i de tilfeller hvor kraftledningen ligger utenfor selve verneområdet og ledningstraséen/kanten av skogryddebeltet følger vernegrensen.

Der hvor grenser for verneområder ligger nær eksisterende kraftledninger forutsettes det at verneområdet ikke er til hinder for drift og vedlikehold av kraftledningene.

Istandsetting ved akutt utfall

Ved akutt utfall, samt ved umiddelbar fare for akutt utfall, på eksisterende energi- og kraftanlegg er det behov for rask istandsetting slik at kunder får strøm og viktige samfunnsfunksjoner kan opprettholdes. I henholdsvis § 4 og § 6 er det derfor tatt inn bestemmelse om at istandsetting, og motorferdsel i den forbindelse, kan gjennomføres uten søknad. I § 6 er det tatt inn bestemmelse om at det i ettertid skal gis melding til forvaltningsmyndigheten om motorferdselen. Unntaket for motorferdsel i § 6 gjelder bare ved akutt utfall og fare for akutt utfall, ikke for ordinær drift og vedlikehold.

Oppgradering og fornyelse av kraftledninger

Verneforskriftene har i § 4 unntak for oppgradering eller fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linetverrsnitt når dette ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig. Eksempel på tiltak som har liten påvirkning på verneverdiene, og som er tillatt etter dette unntaket, er endring av driftsspenning eller linetykkelse. En forutsetning for dette er at heller ikke anleggsarbeidene skader verneverdiene nevneverdig. Oppgraderinger som innebærer bruk av større eller endrede master kan også omfattes dersom det ikke skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig. Vurderingen av om oppgraderingen eller fornyelsen skader verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig, vil være en konkret vurdering av tiltakets effekter på det naturmangfoldet som er oppgitt i verneformålet. Jo mer presis og spesifisert formålsbestemmelsen er, desto lettere vil det være å fastslå om vilkåret er oppfylt eller ikke. Eksempel på tiltak som kan skade verneverdiene angitt i verneformålet nevneverdig, er økning av spenningsnivå eller endrede master som medfører behov for å øke ryddebeltets bredde langs kraftledningen. Et annet eksempel er der man i anleggsfasen har behov for motorferdsel på barmark for å komme inn til mastepunktene med anleggsmaskiner, og slik ferdsel ikke kan skje i eksisterende ryddebelte. Slike tiltak vil kreve søknadsbehandling etter § 7.

Søknadspliktig oppgradering eller fornying av kraftledninger (§ 7)

Oppgradering eller fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4, og som er nødvendig for å holde anlegget i tilfredsstillende driftssikker stand, skal behandles etter søknad. Dette gjelder først og fremst tiltak som har potensial til å skade verneverdiene nevneverdig. Vurderingen blir dermed en avveining mellom tiltakets samfunnsmessige betydning og hensynet til verneverdiene. Hensikten med konkret søknad er å etablere en kontakt mellom tiltakshaver og forvaltningsmyndigheten for verneområdet med sikte på å drøfte avbøtende tiltak, slik at mulige negative konsekvenser for verneverdiene i størst mulig grad reduseres og dermed synliggjøres allerede i søknaden. Hensikten er ikke å diskutere nedleggelse eller dramatiske omlegginger av det eksisterende anlegget, men derimot en mest mulig skånsom utforming og mindre justeringer av anlegget. Departementet legger derfor til grunn at det i de fleste tilfeller vil være mulig å komme frem til løsninger som ivaretar behovet for nødvendig oppgradering eller fornyelse. Opprettholdelse av luftledning i det samme området skal normalt aksepteres. Oppgradering og fornying kan i noen tilfeller innebære bygging parallelt med eksisterende kraftledning, hvis eksisterende ledning må være i drift under arbeidet før den deretter rives. Ved vurderingen skal det legges vekt på netteiers plikter etter energiloven til å sørge for å holde anlegget i tilfredsstillende driftssikker stand, herunder sørge for vedlikehold og modernisering som sikrer en tilfredsstillende leveringskvalitet. Ved vurderingen skal det også legges vekt på plikten til ved planlegging, utførelse og drift av elektriske anlegg å sørge for at allmennheten påføres minst mulig miljø- og landskapsmessige ulemper i den grad det kan skje uten urimelige kostnader eller ulemper for konsesjonæren. På bakgrunn av dette mener Klima- og miljødepartementet at vernet er forenelig med energiforsyningen som berører områdene. Det vises for øvrig til omtalen av områdene i kap. 9.

Spesielt om motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av kraftledninger

I mange tilfeller benytter netteier etablerte traseer, for eksempel traktorveier eller andre kjørespor, til motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av kraftledninger.

Departementet mener at man bør vurdere generelle unntak i verneforskrifter for kjøring der det finnes slike traseer, og der kjøringen ikke vurderes å ville medføre nevneverdig skade på verneverdiene. Hvis det skal gis generelle unntak i verneforskrifter for slik motorferdsel må kjøretraseer som kan benyttes være inntegnet på vernekartet. Dersom det ikke er aktuelt med generelle unntak i etablerte traseer, bør forvaltningsmyndigheten ved behandling av dispensasjonssøknader så langt råd er vurdere flerårige tillatelser til motorferdsel i forbindelse med ordinær drift og vedlikehold av kraftledninger. Bl.a. bør flerårige tillatelser vurderes hvis det er hensiktsmessig både for forvaltningsmyndigheten for verneområdet og for søker, og under forutsetning om at verneverdiene kan ivaretas tilfredsstillende eksempelvis ved at motorferdselen begrenses til fastlagte traseer eller at det benyttes miljøforsvarlige transportformer. Tillatelser hvor dette er avklart i lang tid vil redusere netteiers administrasjon knyttet til verneområder. I utgangspunktet står tiltakshaver rimelig fritt til å utforme en søknad om tillatelse til nødvendig motorferdsel i forbindelse med ordinær drift og vedlikehold av kraftledninger. For å redusere netteiers administrasjonskostnader ved å måtte søke mange ganger i samme områder, kan slike søknader utformes som transportplaner eller tilsvarende som beskriver netteiers langsiktige behov for motorferdsel knyttet til ordinær drift og vedlikehold av kraftledningen i området. I så fall vil det, dersom verneverdiene blir tilstrekkelig ivaretatt, kunne gis tillatelser med virkning over lang tid. Forvaltningsmyndigheten har alminnelig veiledningsplikt i slike saker og det oppfordres til dialog mellom forvaltningsmyndighet og netteier om hvordan transportbehov og verneverdier kan ivaretas. De vesentligste delene av en transportplan bør fremgå som vilkår i tillatelsen. Det legges til grunn at forvaltningsmyndigheten vil forlenge gitte tillatelser dersom forutsetningene ikke er endret. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med oppgradering og fornying av eksisterende kraftledninger gjelder andre typer tiltak enn ordinær drift og vedlikehold, og vil fortsatt måtte omsøkes etter verneforskriftens § 7 som tidligere.

Eventuell drift av fremtidige funn av mineralforekomster

Området Medjåurda grenser til grus-/sandtak. Det er ikke planer om utnyttelse av mineralressurser innenfor foreslått nytt verneareal.

Verneforskriftene har forbud mot blant annet mineralutvinning. Regjeringen er opptatt av å legge til rette for fremtidig vekst i mineralnæringen. Områdene som forslås vernet kan inneholde mineralforekomster som kan gi grunnlag for fremtidig verdiskaping og næringsutvikling. Det kan være fornuftig å gjennomføre kartlegging, målinger eller undersøkelser i et verneområde for å få informasjon om ressurser og geologi for vurdering av mulig utvinning utenfor verneområdene, eller utvinning innenfor verneområdene som ikke vil være i strid med vernet. Naturmangfoldloven gjør det mulig å søke om dispensasjon fra forbudene mot mineralvirksomhet. Vilråene for å gi dispensasjon følger av naturmangfoldloven § 48 første ledd: *"Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra et vernevedtak dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig."*

Selv om vilråene for å gi dispensasjon er svært strenge, er ikke mineralutvinning helt utelukket. Det er tre alternative vilkår for å gi dispensasjon, og to av dem kan gi grunnlag for dispensasjon til utvinning av mineral. Det første vilrået er dersom mineralutvinning *"ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig"*. Regjeringen har i senere vedtak om vern av skog signalisert at underjordisk drift med

åpning for uttak utenfor verneområdet kan etableres på en måte som oppfyller dette vilkåret. Dagdrift innenfor verneområdet er derimot neppe aktuelt etter dette alternativet. Dersom underjordsdrift med uttak utenfor verneområdet ikke er mulig, for eksempel på grunn av lang avstand mellom vernegrense og påvist funn, vil eventuell utvinning i dagbrudd måtte vurderes etter alternativet "hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig". Unntaket for vesentlige samfunnsinteresser omfatter bare tungtveiende nasjonale hensyn. Departementet kan ikke utelukke at mineralressurser med et betydelig verdiskapingspotensial i enkelte tilfelle vil være en slik nasjonal interesse. Det skal imidlertid mye til. Samtidig er det også et vilkår at den nasjonale interessen må gjøre inngrep i verneområdet "nødvendig". Dette betyr at man må vurdere om det er mulig å ivareta den nasjonale interessen på en annen måte, som ikke medfører inngrep i verneområdet, f.eks. bruk av underjordsdrift. Hensynet til verneverdiene vil være et tungtveiende argument for å finne andre løsninger.

Dersom forvaltningsmyndigheten kommer til at ett av vilkårene for gi dispensasjon er oppfylt, beror det på forvaltningens skjønn om dispensasjon skal gis. Vurderingen skjer innenfor rammen av alminnelige forvaltningsrettslige regler og retningslinjer og instruksjer fra overordnet myndighet, som for eksempel naturmangfoldloven kapittel II. Omfanget, miljøvirkningen og nødvendigheten av de tiltak som det søkes dispensasjon for, vil ha betydning i vurderingen. Tilsvarende vil de hensyn som taler positivt for omsøkte tiltak, slik som blant annet verdiskapingspotensialet knyttet til tiltaket inngå i vurderingen. Forvaltningsmyndigheten bør også vurdere om det vil stride mot verneverdiene om tilsvarende dispensasjonssøknader blir innvilget i fremtiden. Det gjelder særskilte retningslinje for skjønnsutøvelse dersom vilkåret "vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig" anvendes. Disse følger direkte av naturmangfoldloven § 48 annet ledd.

Hogst av ved til hytter i verneområder

I enkelte tilfeller er det under § 7 i forskriftene åpnet for søknad om hogst av ved til eksisterende hytter i verneområdet. I skogreservater er det generelt et mål at skogen skal få utvikle seg mest mulig urørt av menneskelig aktivitet, også vedhogst. Derfor legges det primært til grunn at ved bør hogges utenfor verneområdet og kjøres inn til eksisterende hytter, men at det må gjøres en vurdering i hvert enkelt tilfelle om belastningen på verneområdet blir mindre om det tillates vedhogst rundt hyttene i verneområdet enn at veden blir transportert inn til hyttene gjennom verneområdet. Dersom det gis dispensasjon for hogst av ved til eksisterende hytter må det settes vilkår bl.a. om lokalisering og gjennomføring av hogsten, hogstmengde samt hvilke treslag som kan hogges, slik at verneverdiene i området ikke reduseres. Hogst skal uansett ikke skje i registrerte kjerneområder.

Motorferdsel på barmark

Det er i enkelte tilfeller i verneforskriftens § 7 åpnet for at det etter søknad kan gis dispensasjon til bruk av motorferdsel for ulike formål. Der hvor bestemmelsene ikke spesifiserer om slik transport skal skje med beltekjøretøy på snødekt mark, med lufttransport eller på barmark, skal det ved vurderingen av den enkelte dispensasjonssøknad legges til grunn at transporten fortrinnsvis bør skje med beltekjøretøy på snødekt mark eller med lufttransport. Transport på barmark er kun aktuelt når transport med beltekjøretøy på snødekt mark eller lufttransport er vanskelig gjennomførbart, og forutsetter at slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter.

Nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter

Enkelte verneforskrifter kan i § 7 ha bestemmelser som åpner for nødvendig transport av ved, materialer og utstyr til hytter. Det legges til grunn at slik transport fortrinnsvis bør skje på veier, eller alternativt med beltekjøretøy på snødekt mark, bl.a. fordi det her ofte er snakk om betydelig vekt som skal transporteres og betydelig potensiale for sporskader. Transport på barmark utenfor veier er aktuelt kun i enkelte spesielle tilfeller hvor transport med beltekjøretøy på snødekt mark ikke er mulig eller praktisk gjennomførbart, og dersom slik transport er vurdert å kunne gjennomføres uten skader på viktige verneverdier, naturtyper eller leveområder for arter. Dette må vurderes konkret i det enkelte tilfellet.

Beiting

Vedrørende beiting mener departementet det er uheldig hvis det i noen av unntakene i § 4 er et krav at tiltakene ikke skal skade verneverdiene, mens andre unntak ikke tar dette forbeholdet. Dette kan skape tolkningstvil. Det ligger uansett som en forutsetning i regelverket at aktiviteter eller inngrep i verneområdet ikke skal skade verneverdiene, jf. forskriften § 3 første ledd. Departementet ser imidlertid at bestemmelsene også skal gi praktisk informasjon til grunneiere og andre om at det av hensyn til verneverdiene er behov for særskilte hensyn, og at det er derfor i visse tilfeller er hensiktsmessig at dette fremgår av unntaksbestemmelsene. Det kan for eksempel være verneområder som er særlig sårbare for enkelte typer påvirkninger, for eksempel høyt beitetrykk i raviner og sumpskog og sårbare vegetasjonstyper. Departementet foreslår derfor at det i disse tilfellene bare gis unntak for "*skånsom* beiting".

Utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder

Hvis det oppstår behov i framtida som ikke er regulert i den enkelte forskrift, kan slike tiltak vurderes etter forskriftens generelle dispensasjonsbestemmelse i § 8. Departementet legger imidlertid til grunn at selv om nåværende grunneier ikke har sett behov for utsetting av saltstein eller oppsetting av gjerder kan behovet endre seg i framtida, og det kan da være hensiktsmessig at dette er omtalt i forskriftene. Forutsetningen er at tiltakene kan gjennomføres uten å skade verneverdiene. Saltsteiner tiltrekker seg både husdyr og hjortevilt og kan lokalt føre til betydelig tråkkslitasje og gjødselpåvirkning omkring saltsteinene. Også gjerder kan føre til tråkkslitasje. For enkeltområdene i denne vernesaken legges følgende til grunn for å ivareta natur som er sårbar for slitasje og tråkk som kan følge av utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder:

- For områder vurdert som relativt robuste mht. slitasje og tråkk og samtidig av en viss størrelse tas inn et punkt i forskriften om utsetting av saltstein under § 4, og under § 7 et punkt om oppsetting av gjerder i forbindelse med beiting samt et punkt om nødvendig motorferdsel i forbindelse med utsetting av saltstein og oppsetting av gjerder.
- For enkelte områder som har innslag av sårbar natur mht. slitasje og tråkk er punktet om utsetting av saltstein plassert under § 7 (slik at det krever søknad), da man må kunne sikre bl.a. at plassering av saltstein ikke skjer i sårbare områder.
- For små områder som er sårbare for slitasje og tråkk er nevnte punkter ikke tatt inn i forskriften. Her kan også saltstein og gjerder oftest plasseres utenfor områdene.
- Det er også lagt vekt på om beiting er aktuelt, eksempelvis i svært bratt terreng.

Omtale av det samiske naturgrunnlaget i formålsbestemmelsen

Departementet viser til at formålsbestemmelsen i verneforskriftene er utformet i samsvar med bestemmelsene i naturmangfoldloven hvor det framgår at formålet med vern av områder også kan være å ivareta det samiske naturgrunnlaget.

Rydding av flyttleier i reindriften

Uavhengig av om rydding skjer med hjemmel i § 4 (uten søknad) eller § 7 (etter søknad) skal rydding ikke skade verneverdiene. Hvorvidt departementet har foreslått søknadsplikt eller ikke beror på en konkret vurdering av det aktuelle området. Større områder vil generelt være mindre sårbare og vil i større grad egne seg for direkte unntak i § 4. I mindre eller særlig sårbare områder er det nødvendig med søknadsplikt. Reindriftens flyttleier har et særskilt vern. Hensikten med søknad er ikke å nekte rydding av flyttleier, men å etablere en kontakt mellom reindriften og forvaltningsmyndigheten for verneområdet for å sikre at mulige negative konsekvenser for verneverdiene i størst mulig grad reduseres og synliggjøres allerede i søknaden. Søknadsprosessen skal sørge for at nødvendig rydding skjer på måte som ivaretar verneverdiene. Departementet legger derfor til grunn at det vil være mulig å komme frem til løsninger som ivaretar både verneverdiene og behovet for nødvendig rydding, slik at flyttleiene ikke skal stenges, men opprettholder sin funksjon. Vindfall som må ryddes for ikke å hindre flytting krever ikke søknad. Det forutsettes da at veden fra vindfallene forblir i verneområdet, som også er utgangspunktet ved rydding i verneområder generelt, jf. § 3 andre ledd bokstav a.

For aktuelle områder i verneforslaget foreslås formuleringer som f.eks. «*rydding av etablert flyttlei i reindriften. Trevirke som må ryddes skal forbli i verneområdet*» eller tilsvarende. Eventuell kartfesting av ulike tiltak og hensyn bør generelt skje i vernekartet i størst mulig grad, i stedet for å henvises til kart i en framtidig forvaltningsplan, men samtidig må verneverdier i områdene ivaretas. Formuleringen er ikke til hinder for at flyttleier kan kartfestes i forvaltningsplan, hvis det vurderes å være hensiktsmessig. Dette vil imidlertid ikke ha samme rettslige betydning som når trase er markert i vernekart fastsatt samtidig med forskriften.

Bruk av droner i reindriften

Bruk av droner i reindriften er tillatt dersom verneforskriften ikke inneholder et forbud mot droner. I de fleste naturreservatene med verneformål knyttet til skog er det ikke behov for å innføre forbud mot å bruke droner. I noen få områder vil det likevel være nødvendig med restriksjoner på bruk av droner, f.eks. av hensyn til hekkende fugl.

Kulturminner og kulturmiljøer

Det forutsettes et tett samarbeid mellom kulturmiljømyndighetene og naturforvaltningsmyndighetene i enkeltsaker om kulturminner og kulturmiljøer innenfor de foreslåtte verneområdene. Istandsetting, vedlikehold og skjøtsel av både fredete og ikke-fredete kulturminner skal skje på en slik måte at både natur- og kulturmiljøverdier ivaretas på best mulig måte. Slike tiltak avklares derfor med forvaltningsmyndigheten for verneområdene, slik at verneverdiene ikke forringes. Forskriftenes punkter om kulturminner og kulturmiljøer er kun en presisering av kulturminnelovens bestemmelser, som også gjelder innenfor de foreslåtte verneområdene. Klima- og miljødepartementet vil understreke at inngrep i, istandsetting og skjøtsel av kulturminner og kulturmiljøer som er fredet i medhold av kulturminneloven, bare kan skje etter tillatelse fra kulturmiljømyndighetene.

Forholdet til matloven

I de spesielle tilfeller hvor det er behov for å sette inn tiltak etter lov av 19. desember 2003 nr. 124 om matproduksjon og mattrygghet mv. (matloven) vil dette kunne dispenseres for etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften. En eventuell dispensasjon skal iverksettes uten opphold i henhold til de tiltak loven krever.

Skogbrann, insektangrep o.l.

I de spesielle tilfeller hvor det er behov for å sette inn tiltak for å forhindre skader på skog i verneområdet og omkringliggende skog som følge av skogbrann, insektangrep o.l. vil det kunne dispenseres for dette etter de generelle dispensasjonsbestemmelsene i verneforskriften. Ved brannslukking skal det gis melding parallelt til ansvarlig oppsyn for verneområdet.

Sykling på veier og stier

Det er generelt åpnet for sykling på eksisterende veier og stier, unntatt hvis verneverdiene i området er vurdert som sårbare for slik påvirkning. Dette i samsvar med Meld. St. 18 2015-2016 *Friluftsliv*. I områder uten stier eller veier er sykling følgelig ikke tillatt.

Unntak for militær operativ virksomhet

Reglene om ferdsel i verneforskriftene er ikke til hinder for gjennomføring av militær operativ virksomhet. Militær operativ virksomhet omfatter normalt ikke øvingsvirksomhet. I praksis gjelder det likevel et unntak fra dette ved såkalt "utrykningsøvelser med militære styrker". Klima- og miljødepartementet legger til grunn at "Beredskapstiltak, herunder utrykningsøvelser med militære styrker" er en del av militær operativ virksomhet, slik det fremgår av St. meld. 62 (1991-92), s. 47. Med utrykningsøvelser skal forstås øvelser som har til hensikt å trene/øve Forsvarets beredskap. Dette i motsetning til annen øvingsvirksomhet med øvingsmål som ikke er direkte knyttet til beredskapstiltak. Det er å bemerke at både planlegging, forberedelse og gjennomføring av aktiviteten er omfattet av unntaket. På grunn av hastepreget i denne type aktivitet kan det være mer krevende å planlegge og hensynta restriksjonsområder som f.eks. verneområder.

KLD legger for øvrig til grunn at forvaltningsmyndigheten og Forsvaret oppretter dialog om planlagt aktivitet som vil kunne berøre verneområdene.

Forvaltningsmyndigheten skal vurdere om det er behov for å søke tillatelse eller ikke avhengig av hvordan verneforskriften er utformet. KLD viser til brev 3.4.2019 til verneområdestyrer og statsforvaltere om forståelsen av begrepet militær operativ virksomhet.

Annet

Utover KLDs merknader nevnt over har departementet foretatt mindre justeringer i forskriftene, i hovedsak av teknisk art. KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratets vurderinger i kap. 8.

9. Merknader til det enkelte område

Nedenfor er gjengitt sentrale opplysninger om saksbehandlingen for enkeltområdene, viktige høringsinstansers hovedsynspunkter og hovedinnholdet i vurdering og tilråding fra statsforvalterne, Miljødirektoratet og KLD. For detaljert omtale av de samme tema samt

lister over høringsinstanser vises til Miljødirektoratets tilrådingen samt til aktuelle tilrådingen fra statsforvalterne. Verneverdiene i enkeltområder er beskrevet i tilrådingen fra Miljødirektoratet. Under ”Inngrep” oppgis tekniske inngrep der det finnes slike, og i tillegg større forekomster av f.eks. fremmede arter. Der det ikke er gjengitt høringsuttalelser er det ikke kommet uttalelser av vesentlig betydning for vedtaket i saken. Når det gjelder områder med samiske interesser vises det til omtale av konsultasjoner og dialog i kap. 7.3.

1. Vik naturreservat i Aure kommune, Møre og Romsdal

Areal ca. 886 dekar hvorav ca. 408 dekar produktiv skog.

Inngrep: Området grenser i sørvest til ryddebelte for kraftledning.

Hovedsynspunkter i høringen

Mellom AS, Forsvarsbygg, Statnett SF, Direktoratet for mineralforvaltning (DMF) og Møre og Romsdal Fylkeskommune har alle gitt uttalelse men har ikke merknader.

NVE gjør oppmerksom på at det er prosjektert et minikraftverk i Sagelva som ble vurdert som konsesjonspliktig i 2000. NVE ber derfor Statsforvalteren om å ta kontakt med grunneier om dette. NVE ber om at forskriften åpner for oppgradering av kraftledninger. Aure kommune har gitt en uttalelse som gjelder for flere verneforslag. Her skriver de at vern ikke må være til hinder for framtidige vegprosjekt eller annen infrastruktur.

Statsforvalteren vurderer at grunneier er godt kjent med både vern og kraftutbyggingsprosjektet. Statsforvalteren vurderer at kraftledninger og annen infrastruktur ligger i tilstrekkelig avstand til vernegrensen, og tilrår derfor verneforskriften som i høringsforslaget. Grensen for verneforslaget er lagt slik at Sagelva ikke er inne i verneforslaget. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet støtter Statsforvalterens vurdering av avgrensning av verneområdet. Statsforvalteren tar ikke inn NVEs innspill om å inkludere muligheter for oppgradering av kraftledninger i verneforskriften. Dette er begrunnet i at vernegrensen er trukket i god avstand utenfor eksisterende ryddebelte. Det er ingen faktorer ut fra vår vurdering som begrunner at en eventuell oppgradering eller utvidelse av kraftledningen må ligge innenfor verneforslaget. Det er også i avgrensingen tatt hensyn til mulig kraftproduksjon i Sagelva. Dette er uheldig for arronderingen av området, men de registrerte verneverdiene i området er primært knyttet til kystfuruskog og rik edellauvskog. Både inntakspunkt og selve kraftverket vil ligge i god avstand fra den foreslåtte vernegrensen. Miljødirektoratet støtter derfor Statsforvalterens vurdering om at kraftinteressene er godt ivaretatt gjennom avgrensning og verneforskrift.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Vik som naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Vik naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

2. Flåstranda og Hisdalen naturreservat (utvidelse) i Sunndal og Tingvoll kommuner, Møre og Romsdal

Utvidelse ca. 360 dekar hvorav ca. 106 dekar produktiv skog. Nytt totalareal ca. 8461 dekar.

Hovedsynspunkter i høringen

Forsvarsbygg, Språkrådet, Møre og Romsdal fylkeskommune og Kartverket har gitt uttalelse men har ikke merknader.

Norsk Bergindustri viser til Norges Geologiske Undersøkelse (NGU) sin kartløsning for geologiske forekomster. Det er viktig at området blir undersøkt for forekomster før vedtak. NVE har ikke merknad. Sunett AS som har områdekonsesjon oppfordres til å uttale seg.

Statsforvalteren viser til at det ikke er registrert geologiske forekomster av betydning i området i aktuelle kartløsninger. DMF har ikke hatt innspill til forslaget. Statsforvalteren kan derfor ikke se at forslaget har vesentlige konsekvenser for bergverksinteresser. Hensyn til verneverdiene gjør at Statsforvalteren ikke finner grunnlag for å åpne for framtidig bergverksdrift innenfor området. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren tilrår utvidelse av Flåstranda og Hisdalen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Flåstranda og Hisdalen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

3. Vasselen naturreservat (utvidelse) i Tingvoll kommune, Møre og Romsdal

Utvidelse ca. 60 dekar hvorav ca. 40 dekar produktiv skog. Nytt totalareal ca. 356 dekar.

Inngrep: Det er et granfelt på ca. 2 dekar i området, i tillegg til noen spredde enkelttrær.

Hovedsynspunkter i høringen

Forsvarsbygg, Språkrådet, Møre og Romsdal fylkeskommune og Kartverket har gitt uttalelse, men har ikke merknader til forslaget.

Norsk Bergindustri viser til NGUs kartløsning for informasjon om geologiske forekomster og mener at det er viktig at området blir undersøkt for mulige forekomster før vedtak.

Statsforvalteren viser til at det er ikke registrert geologiske forekomster av betydning i området i aktuelle kartløsninger. DMF har ikke hatt innspill til forslaget. Statsforvalteren kan derfor ikke se at forslaget har vesentlige konsekvenser for bergverksinteresser. Hensynet til verneverdiene gjør at Statsforvalteren ikke finner grunnlag for å åpne for framtidig bergverksdrift i området. Statsforvalteren tilrår vern av området som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren tilrår utvidelse av Vasselen naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Vasselen naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

4. Finnset naturreservat i Molde kommune, Møre og Romsdal

Areal ca. 2020 dekar hvorav ca. 296 dekar produktiv skog.

Hovedsynspunkter i høringen

Elinett AS, Statens vegvesen, Forsvarsbygg, Statnett SF, DMF og Møre og Romsdal Fylkeskommune har alle gitt høringsuttalelse, og har ikke merknader.

NVE gjør oppmerksom på at det er kartlagt flere digitale kraftutbyggingspotensial i Aura, og de ber Statsforvalteren informere grunneier om dette. NVE viser til et digitalt potensial som strekker seg mot Bjørnalaugan. Dette utgjør 1,85 GWh/år og har utbyggingskostnad på ca. 4,2 NOK/kWh (2020-priser). Kostnaden for dette prosjektet ligger nært gjennomsnittet av konsesjonsgitt vann- og vindkraftproduksjon. Det er også kartlagt et potensial som strekker seg fra Slættet og nedover elva Aura. Samlet er produksjonspotensialet her på 5,65 GWh fordelt på 4 prosjekter. Dyreste prosjekt har en spesifikk utbyggingskostnad på 8,41 NOK/kWh (2020). NVE har i ulike sammenhenger lagt til grunn en øvre grense på 5 NOK/kWh på 2020-kostnadsnivå. Blant de 4 prosjektene her er det ett potensial som har utbyggingskostnad på under 5 NOK/kWh. Årlig produksjon for dette prosjektet er på 2,77 GWh/år og har en utbyggingskostnad på ca. 4 NOK/KWh. Sammenlignet med andre prosjekter som har fått konsesjon, men ikke er utbygd regnes dette som et lønnsomt prosjekt. Videre ber NVE om at verneforskrifta åpner for hogst og rydding som akutt sikkerhetstiltak mot flom i det registrerte vassdraget nedstrøms.

Norges orienteringsforbund ber om at det gis generelt unntak for orienteringsaktivitet.

Statsforvalteren har videreformidlet informasjon om kraftpotensial til grunneierne. Det foreslåtte naturreservatet går ned til det regulerte vassdraget helt oppe ved det utilgjengelige Aurstupet. Statsforvalteren er i tvil om hvor aktuelt det vil være med hogst og rydding her, men tar NVE sitt innspill til etterretning. Statsforvalteren har i ettertid sjekket om opprettelse av et naturreservat her vil ha betydning for konsesjonen til Statkraft i Aura. Dette har Statkraft Energi avkreftet.

Statsforvalteren tar ikke Norges orienteringsforbund sitt innspill til etterretning. Finnset ligger slik til at det ikke er naturlig å arrangere orienteringsløp, og det er derfor ikke behov for noe direkte unntak i verneforskrifta for dette. Det vil være mulig å søke om dispensasjon dersom det likevel skulle oppstå et behov.

Etter høring foreslår Statsforvalteren å endre forskriften slik at det kan ryddes vegetasjon for nødvendige flomtiltak i den regulerte elva Aura. Det foreslås tatt inn som bokstav k. i § 4: *«Nødvendig rydding av vegetasjon i Aura sitt regulerte elveleie ved akutt behov for tryggleikstiltak mot flaum. Det skal i etterkant sendast melding til forvaltingsstyresmakta.»* Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet viser til at kraftpotensialet fra Bjørnalaugan i sin helhet ligger utenfor verneforslaget, og vi kan ikke se at dette vil komme i konflikt med et eventuelt vern her. Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Finnset naturreservat.

Klima- og miljødepartementet foreslår en grensejustering sør i området, da dette er mulig uten tap av viktige verneverdier og samtidig vil føre til at vern ikke er til hinder for ev. utbygging av de digitalt kartlagte vannkraftpotensialene i området. Justeringen innebærer at vernegrensen i elvejuvet i sør legges 5 høydemeter over elvebredden.

KLD slutter seg for øvrig til Miljødirektoratet og tilrår vern av Finnset naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

5. Maude naturreservat i Ørsta kommune, Møre og Romsdal

Areal ca. 1486 dekar hvorav ca. 130 dekar produktiv skog.

Inngrep: Det går en fylkesveg og en kraftledning sør for verneforslaget.

Hovedsynspunkter i høringen

Forsvarsbygg, Statnett SF, Språkrådet, Statens Vegvesen, DMF og Møre og Romsdal fylkeskommune har gitt uttalelse og har ikke merknader.

Ørsta kommune har fattet vedtak i formannskapet og støtter forslaget.

NVE viser til at Mørenett AS eier to 22 kV distribusjonsnett som berører området. Det ene grenser til foreslått vern, mens det andre ligger utenfor, men nært foreslått vern. NVE ber Mørenett AS å vurdere om de trenger bestemmelser for oppgradering og fornyelse, og viser til eksempel på denne typen unntak fra andre områder.

Mørenett AS ber om at vernegrensa blir lagt 10 meter fra nærmeste fase til høgspentledning som grenser til verneforslaget, av hensyn til skogrydding. Det må være mulig å felle enkelttrær også utenfor denne 10-meterssonen hvis disse står i fare for å velte over ledningen. Det er positivt at det er tatt inn unntak knyttet til drift og vedlikehold.

Norsk Bergindustri ber om at verneforskriften tar hensyn til framtidige drivverdige mineralforekomster.

Norges orienteringsforbund ber om at det gis generelt unntak for orienteringsaktivitet.

Statsforvalteren har ikke gjort endringer i verneforskrift om oppgradering av kraftledninger ettersom netteier ikke har bedt om dette. Vanlig drift og reparasjoner ved utfall er inkludert i unntak i verneforskriften. Det åpnes heller ikke for bergverksdrift gjennom verneforskriften, men må eventuelt håndteres som en dispensasjonssak hvis det skulle komme opp på et senere tidspunkt. Det vil i så fall bare være aktuelt med underjordisk drift med påhugg utenfor naturreservatet. Med hensyn til orientering ligger Maude i et terreng hvor det ikke er naturlig å gjennomføre orienteringsløp. Det kan eventuelt søkes om dispensasjon for dette dersom det skulle oppstå et behov senere. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som foreslått.

Miljødirektoratet bemerker at det er ingen konkrete planer om bergverksdrift innenfor området, og direktoratet støtter derfor Statsforvalterens vurdering av at det ikke derfor er grunnlag for å tilpasse verneforskriften. DMF har heller ikke hatt merknader til forslaget. Forslag til vernegrense er lagt i grensen til ryddebeltet for kraftledning. Verneforskriften har unntak for drift og vedlikehold, og tilhørende motorferdselsunntak. Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Maude naturreservat.

Klima- og miljødepartementet viser til at deler av vernegrensen i nedkant av området følger ytterkant av ryddebelte for kraftledning. KLD slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Maude naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

6. Iverstadfjellet naturreservat i Risør kommune, Agder

Totalareal ca. 1279 dekar hvorav ca. 1064 dekar produktiv skog.

Inngrepsstatus: Noen traktorveger og traktorsleper.

Hovedsynspunkter i høringen

Statnett SF har ikke nettanlegg eller planer som berøres, og har ikke merknader.

NVE uttaler at så langt de kjenner til er det ingen energi- og vassdragsinteresser i området. NVE gjør videre oppmerksom på at Agder Energi Nett AS har områdekonsesjon i de tre foreslåtte verneområdene. De er positive til at Agder Energi Ness AS og Statnett SF har fått verneforslaget på høring, og at begge har uttalt seg til dette.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Iverstadfjellet naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Iverstadfjellet naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

7. Urfjellheia og Dalsheia naturreservat (utvidelse) i Risør kommune, Agder

Utvidelse ca. 227 dekar hvorav ca. 115 dekar produktiv skog. Nytt totalareal ca. 2017 dekar.

Hovedsynspunkter i høringen

Statnett SF har ikke nettanlegg eller planer som berøres, og har ikke merknader.

NVE uttaler at så langt de kjenner til er det ingen energi- og vassdragsinteresser i området. NVE gjør videre oppmerksom på at Agder Energi Nett AS har områdekonsesjon i de tre foreslåtte verneområdene. De er positive til at Agder Energi Ness AS og Statnett SF har fått verneforslaget på høring, og at begge har uttalt seg til dette.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår utvidelse av Urfjellheia og Dalsheia naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Urfjellheia og Dalsheia naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

8. Fjellsjøhøgda naturreservat i Lunner kommune, Viken

Areal ca. 2690 dekar hvorav ca. 1710 dekar produktiv skog.

Inngrep: Traktorveier.

Hovedsynspunkter i høringen

NVE, Forsvarsbygg, Statens vegvesen, Norsk Televisjon, Riksantikvaren, Statnett SF og En person er positiv til forslaget men mener ferdselsforbud er nødvendig og uhensiktsmessig. Mener forbud mot menneskelig ferdsel på våren ikke kan dokumenteres som et tiltak for å opprettholde leikområder. Forbud mot flatehogst vil være det nødvendige tiltaket, ikke menneskelig ferdsel. Det er i dag lite ferdsel i området, og ingen stier eller skiløyper. Argument om at det kan bli mer ferdsel i fremtiden gjør ferdselsforbudet nødvendig, og forskriften kan heller endres senere. Ferdelsforbudet tydeliggjør

leikområdet og kan i seg selv føre til mer ferdsel.

Naturvernforbundet i Oslo og Akershus støtter verneforslaget med foreslåtte ferdselsrestriksjoner. Det fins verneverdig areal utenfor forslaget, og grunneier bør få sjansen til å tilby mer areal. Spesielt gjelder det gammelskogen med funn av rødlistearter i Gjerdingslia. DMF, Norsk Bergindustri, Viken fylkeskommune og Norsk Orientering har tilvarende merknader som omtalt foran under området Rudskampen.

Statsforvalteren har tilsvarende kommenter til innspill fra Norsk Bergindustri, Viken fylkeskommune og Norsk Orientering som beskrevet foran under området Rudskampen. Som følge av det lave aktivitetsnivået og generell mangel på tilrettelegging i området, vurderer Statsforvalteren at Fjellsjøhøgda er egnet for et strengere restriksjonsnivå enn andre naturreservater i Marka. Sårbare arter og et større viktig funksjonsområde for skogsfugl bidrar til at Statsforvalteren vurderer at området bør skjermes for forstyrrelser. Det er derfor ikke åpnet for orienteringsløp og andre aktiviteter innenfor området uten søknad. Ettersom det ikke er noen definerte stier i området, er det ikke aktuelt å åpne for sykling og ridning. Området er viktig for skogsfugl. For å begrense forstyrrelsen på fuglelivet i den mest sårbare perioden, er det avgrenset en sone på vernekartet med ferdselsrestriksjoner i perioden fra 15. april til 15. mai. Statsforvalteren er enig med høringsuttalelsen om at hogst er den største trusselen for leikområder, og at vern er det beste virkemidlet for å sikre bestanden. Forstyrrelser er også en trussel og Statsforvalteren har derfor i samråd med grunneier valgt å skjerme fuglelivet i den mest sårbare perioden. Selv om det i dag er begrenset med friluftsliv innenfor området kan dette endres på sikt. Statsforvalteren har derfor valgt å være føre-var og innfører et ferdselsforbud. Når det gjelder bålbrekking er det et generelt forbud i forskriften, mens unntaksbestemmelsene åpner for bålbrekking med tørrkvist og medbrakt ved.

For å inkludere de viktige kjerneområdene er det tatt med lommer av yngre kulturskog, spesielt i nordre del. Etter høringen er grensen endret slik at avstanden til skogsbilvegen i sørøst er på ca. 10-18 meter fra midten av veg. I tillegg er en del av et kjerneområde i vestre del som ble registrert i naturfaglige kartleggingen inkludert i verneforslaget.

§ 4 h om vedlikehold og merking av stier er fjernet da det ikke er definerte stier i området. Tilsvarende er forbudet i § 5 b er endret fra *Utenom eksisterende stier angitt på vernekart er sykling, ridning og bruk av hest forbudt* til: *Sykling, ridning og bruk av hest er forbudt*. Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet viser til at Statsforvalteren i samråd med grunneier har foreslått et ferdselsforbud for å skjerme spillplasser for skogsfugl fra forstyrrelser. Det er ikke vanlig å ta inn ferdselsforbud knyttet til skogsfugl i skogvernforskrifter, men Statsforvalteren argumenter med at området er særlig egnet fordi det ikke er mye aktivitet i området i dag. I så måte vil ikke et forbud ramme eksisterende aktivitet, men vil hindre at framtidig aktivitet skal ødelegge viktige spillplasser innenfor markagrensen.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Fjellsjøhøgda naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Fjellsjøhøgda naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

Felles omtale for område nr. 9-11 i Trøndelag

Mht. samiske interesser vises det til omtale i kap. 7.3. Nedenfor er generelle høringsuttalelser gjengitt, mens områdespesifikke uttalelser er gjengitt under hvert område. Landbruksdirektoratet har gitt et generelt innspill om at det må komme tydelig fram hvordan området benyttes i landbrukssammenheng, og de peker på at det må være mulig å ivareta landbruksinteresser som skogsbilveger, traktorveger, seterområder, beite og reindrift. Statsforvalterens landbruksfaglige og reindrifts kompetanse bør involveres, samt at det er nyttig om lokal landbruksforvaltning også involveres.

9. Stavåa, Skauma og Orkla naturreservat (utvidelse) i Rennebu kommune

Utvidelse ca. 457 dekar hvorav ca. 322 dekar produktiv skog. Nytt totalareal ca. 1135 dekar.

Hovedsynspunkter i høringen

Forsvarsbygg og Riksantikvaren har gitt uttalelse, og har ikke merknader.

Språkrådet skriver at delområdet Skauma kun er tilrådd, og ikke bør være med i navnet.

Statens vegvesen anfører de at Nye Veier planlegger ny E6, men ikke er hørt i saken.

Naturvernforbundet peker på potensielt verdifulle områder på vestsiden av Orklas dalføre, og at vern her vil gi et verneområde større variasjon, verdier og helhet.

NVE skriver at forslaget grenser til Orkla, som er regulert i forbindelse med vannkraft-konsesjon. Her kan det skje at regulant er pålagt eller har behov for å rydde i kantsone over HRV, og evt. elva nedstrøms. Verneforskriften må ha regler for dette samt for motorisert ferdsel i forbindelse med disse tiltakene. NVE ber nettselskaper generelt vurdere behov for bestemmelser for oppgradering og fornyelse, også for anlegg som ligger nær forslagsområder, herunder for anlegg som ligger nært verneområder. NVE påpeker nettselskaper som er områdekonsesjonærer, og ber nettselskap uttale seg selv om det ikke er konflikt. NVE påpeker spesielt at Svorkanett/S-Nett As ikke er tilskrevet, og ber om at det blir gjort.

Statsforvalterens kommentarer

Svorkanett m/flere er tilskrevet i supplerende høring februar 2023.

Med hensyn til uttalelse fra NVE så foreslås innlemmet i forskrift unntak for rydding av kantsone i akuttsituasjoner, med meldeplikt i etterkant, samt motorisert ferdsel i denne forbindelse. Området er så bratt og komplisert, at motorisert ferdsel på bakken kun er mulig i begrensede områder langs veg. Med unntak av mulig lufttransport, er punktet begrenset anvendelig i praksis. Hydrologisk målestasjon ligger nært, men utenfor verneområdet, og er tilgjengelig via veg. Standard bestemmelser er tatt inn angående nettanlegg. Nettanlegg finnes i nåværende naturreservat. Det er ikke nettanlegg i utvidelsesområdet, men kraftledning i 100 meters avstand ovenfor området. NVE sine anførsler angående forskrift tas til følge.

Utvidelsen av området med delområdet Skauma ble vedtatt 16. desember 2022, mens uttalelsen fra Språkrådet kom flere måneder tidligere. Statsforvalteren tilrår derfor navnet som i høringsforslaget. Det er kommet til et areal på 20 dekar etter opprinnelig høring. Det er gjennomført en begrenset høring for dette arealet. Det er tatt inn åpning i forskriften § 4 for *rydding av vegetasjon i Orklas regulerte elveleie ved akutt behov som sikkerhetstiltak mot flom* samt i § 7 mulighet for å søke om *planmessig rydding av vegetasjon i Orklas regulerte elveleie som sikkerhetstiltak mot flom*.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår utvidelsen med navnet Stavåa, Skauma og Orkla naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Stavåa, Skauma og Orkla naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

10. Finnsåsmarka naturreservat i Snåsa kommune, Trøndelag

Utvidelse ca. 73 dekar, hvor alt er produktiv skog. Nytt totalareal ca. 1449 dekar.

Hovedsynspunkter i høringen

NVE uttalte til oppstartmeldingen at området grenser til HRV til reguleringsmagasinet Snåsavatnet som benyttes ifb. Sundfossen kraftverk. Vern ned til HRV vil begrense muligheter for økning av HRV i framtiden. Hvorvidt dette er aktuelt, bør regulantene/ tiltakshaver uttale seg om. Som NVE ser, ligger det nettanlegg og infrastruktur langs Snåsavatnet. Det ligger allerede vernet områder ned til HRV til Snåsavatnet. NVE vurderer det som lite sannsynlig at det blir aktuelt med økning i HRV for reguleringsmagasinet. Statens vegvesen, Forsvarsbygg og Riksantikvaren har gitt uttalelse og har ikke merknader.

Statsforvalteren viser til at området ligger i reinbeitedistrikt, men utenfor aktivt reinbeiteområde.

Statsforvalteren tilrår en mindre justering i den østre delen etter høring. Det tas ut et areal på ca. 0,5 dekar preget av jordbruksvirksomhet. Dette arealet ble ved en feil med i forrige vedtak. I tillegg tilrår det å gjøre en liknende tilpasning ved eiendomsgrensen i nord. Her foreslås det å ta ut ca. 0,8 dekar. Videre foreslås det å ta inn et areal på ca. 2,4 dekar i sør, pga. en stor bestand av marisko.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet viser til at når det gjelder NVEs innspill så er dette en begrenset utvidelse hvor et begrenset areal går ned til Snåsavatnet. Finnsåsmarka naturreservat grenser allerede til vannet. Det samme gjør det nærliggende Ålnestangen og Tynestangen naturreservat samt Vallemsberga og Langøya lenger vest i vannet. Det ligger både tettbebyggelse og infrastruktur, inklusive skole og kirkegård, samt viktige landbruksarealer tett på vannet. En heving av HRV ville fått omfattende konsekvenser, og Miljødirektoratet anser på lik linje med NVE at dette er lite sannsynlig.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår utvidelse av Finnsåsmarka naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Finnsåsmarka naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

11. Medjåurda naturreservat (utvidelse) i Grong kommune, Trøndelag

Utvidelse ca. 117 dekar hvorav 116 dekar produktiv skog. Nytt totalareal ca. 461 dekar.

Hovedsynspunkter i høringen

NVE uttalte til oppstartmeldingen at så langt de kjenner til er det ingen konflikter knyttet til vern av området.

Statens vegvesen, Forsvarsbygg og Riksantikvaren har gitt uttalelse og har ikke merknader. Tjåehkere sijte bemerker at Medjåura inngår i et område, som en del av et vår-, høst og vinterbeite. Gammel skog er viktig for reindriften, som reservebeite på vinter. Tjåehkere er uenig i at funksjoner i deres tradisjonelle virksomhet (næring og kultur) skal omsøkes, og at alle unntakspunkt skulle vært direkte unntak, med henvisning til internasjonale konvensjoner. Reindriften må forholde seg til reinen der reinen er, uavhengig av leier. Iblant må vegetasjon ryddes der og da i en praktisk situasjon, spesielt i ungskog. I gammel skog trekker reinen mer gjennom som skogen er, og ryddebehov for stående, gamle trær er begrenset. Men vindfall må iblant flyttes. Distriktet mener punktet om legitimasjon for leiekjørere, er stigmatisering av reindrift, og at samme regler for dokumentasjon burde gjelde både utenfor og innen naturreservat. Reindriftskart er generelt ikke oppdatert, og brukssituasjon er mer mangfoldig enn hva som kommer fram på kart. Tjåehkere sijte er ikke enig i alle forskriftspunkt.

Grong kommune mener at det fremlagte forslag til vern bidrar til å ivareta naturverdier, uten at det i vesentlig grad går ut over skogens rolle i klima- og næringssammenheng. Arealene innehar viktige naturverdier, der vern er et viktig tiltak, samtidig som utfordrende terreng og miljøkrav allerede legger begrensninger for drift av skogen. I tillegg kommer at grunneierne selv har meldt inn områdene for vern.

Språkrådet og Kartverket mener at skrivemåte skal være Medjåurda.

DMF mener området bør sjekkes med hensyn til Mediåa grustak.

Statsforvalteren viser til at Mediåa grustak ligger i en svært stor formasjon, hvor boreal regnskog utgjør det aller innerste partiet. Som boreal regnskog er området uansett ikke aktuelt for utgraving, og området betyr heller ikke vesentlig for grusressursen.

Statsforvalteren tilrår å endre navnet fra Medjåura til *Medjåurda*.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår utvidelse av Medjåurda naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Medjåurda naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

12. Horsbergvatnet naturreservat i Bindal kommune, Nordland

Areal ca. 372 dekar hvorav ca. 270 dekar produktiv skog.

Hovedsynspunkter i høringen

Statens vegvesen og Statnett har gitt uttalelse og har ikke merknader.

Sametinget ber om å få oppsummert og tilsendt høringsuttalelsene fra samiske interesser samt annen dokumentasjon på prosesser og kontakt Statsforvalteren har hatt med samiske interesser etter at høringen er gjennomført. De ber også om å få en uttalelsesfrist på minimum 3 uker fra de får tilsendt dokumentasjon.

Nordland fylkeskommune mener at vern av skog med spesielle naturverdier som inneholder truede naturtyper er positivt, og at dette bidrar til å oppnå målene om vern av skog i Norge, i tillegg til at det følger opp vedtakene i naturavtalen som ble besluttet desember 2022 i Montreal. Fylkesrådet mener evt. vern av de foreslåtte områdene bør bidra til å minske presset for fremtidig vern i områder av større verdi for skogbruket,

spesielt på Helgeland. Mer skogvern i Nordland må vurderes nøye, da Nordland fylke har en høy andel skogvern sammenlignet med flere andre fylker.

NVE er positive til områdekonsesjonær er inkludert på adresselista for høringen. Så langt NVE kjenner til er det ingen energi- eller vassdragsinteresser i området.

DMF registrerer at Statsforvalteren har imøtekommet deres innspill til oppstartmeldingen. Det har ikke kommet til nye registreringer av mineralske ressurser eller bergrettigheter i områdene siden deres uttalelse, og DMF har derfor ingen merknader til verneforslaget.

Voengelh-Njaarke reinbeitedistrikt hadde ikke behov for konsultasjon vedrørende Horsbergvatnet, men ønsket at reindrifta skulle hensyntas i verneforskriften på samme måte som i tidligere verneplanprosesser.

Statsforvalteren bemerker at Bindal kraftlag SA ikke har uttalt seg til verneforslaget. Statsforvalteren har oversendt dokumentasjon på prosesser og kontakt de har hatt med samiske interesser. Sametinget har i etterkant uttalt at det ikke er behov for konsultasjoner med Statsforvalteren eller Miljødirektoratet, men at det kan bli aktuelt å konsultere med Klima- og miljødepartementet senere.

Statsforvalteren tilrår at området blir vernet som naturreservat som foreslått.

Miljødirektoratet slutter seg til Statsforvalteren og tilrår vern av Horsbergvatnet naturreservat.

Klima- og miljødepartementet slutter seg til Miljødirektoratet og tilrår vern av Horsbergvatnet naturreservat i henhold til vedlagte forskrift og kart.

13-14. Retting av mindre feil i to verneforskrifter

I vernevedtak 20. desember 2023 var det mindre feil i to vedtatte verneforskrifter. Klima- og miljødepartementet foreslår at feilene rettes som beskrevet nedenfor.

I forskrift om vern av Rudskampen og Råbjørn naturreservat, Nannestad kommune, Viken, rettes en feilstaving i § 1 til «*Romeriksåsene*». Samtidig oppdateres fylke til «*Akershus*».

I forskrift om vern av Surna naturreservat, Surnadal kommune, Møre og Romsdal, rettes navn på kommune i forskriftens tittel fra «Surna» til «*Surnadal*.»

10. Økonomiske og administrative konsekvenser

10.1. Samfunnsøkonomiske konsekvenser

Klima- og miljødepartementet viser til at med de endringer og tilpasninger som er foreslått er det i verneplanprosessen ikke avdekket vesentlige negative samfunnsmessige konsekvenser av verneforslaget. Verneforslaget er justert på en rekke punkter, blant annet mht. avgrensninger og verneforskrifter for å imøtekomme og hensynta ulike interesser.

10.2. Offentlige kostnader

Offentlige kostnader ved opprettelse av foreslåtte verneområder er i hovedsak knyttet til erstatningsutbetalinger og forvaltning. Den viktigste kostnaden ved skogvern er erstatning

til grunneier, i hovedsak for båndlegging av skog og påfølgende tap av hogstinntekt. Kostnadene til forvaltning og skjøtsel av skog som er vernet er derimot oftest begrensede, fordi skog som vernes som naturreservat oftest best vil opprettholde og videreutvikle vernekvalitetene ved fri utvikling uten behov for aktive skjøtselstiltak. Alle kostnader til vern og forvaltning av områdene vil dekkles innenfor KLDs gjeldende budsjetteramme.

I skogvernarbeidet vektlegges at de viktigste skogområdene bør fanges opp ved vern, slik at man sikrer kostnadseffektiv oppnåelse av de vedtatte målene som er nevnt i kap. 2. Områder som er vurdert å ikke ha tilstrekkelige vernekvaliteter, tas ut tidlig og oftest før det meldes oppstart for verneprosess. For privateide frivillig vern områder innebærer det at myndighetene takker nei til tilbud om vern.

For å sikre et godt og oppdatert faglig grunnlag for skogvernet gjennomføres regelmessig faglige evalueringer. Evalueringene gir et godt grunnlag for å gjennomføre skogvernet slik at det kan medvirke effektivt til å nå det nasjonale målet om å bevare et representativt utvalg av norsk natur og det nasjonale målet om å bevare arter og naturtyper. Evalueringen fra 2017 tar utgangspunkt i det vedtatte målet om vern av 10 % av skogarealet. For å sikre et kostnadseffektivt skogvern trengs også god oversikt over hvor de viktigste skogområdene er. Som grunnlag for skogvernarbeidet gjennomføres derfor systematiske registreringer av skogtyper som er viktige i skogvernet.

Det legges til grunn at skogvernet gjennomføres på en slik måte at det får minst mulig konsekvenser for avvirkingen og skognæringens bidrag til det grønne skiftet. KLD har i brev av 8.11.2021 bedt Miljødirektoratet fra februar 2022 iverksette en ordning for avveining mellom skogverninteresser og skogbruksinteresser for nye skogvernsaker. Ordningen ble foreslått av Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet, som svar på et fellesoppdrag gitt av Klima- og miljødepartementet og Landbruks- og matdepartementet. Områdene i dette verneforslaget er tilbudt for frivillig skogvern av grunneier før 1. februar 2022 og omfattes derfor ikke av oppdraget fra KLD.

Klima- og miljødepartementet vurderer at de foreslåtte verneområdene vil bidra til å oppnå de mål og føringer Stortinget har vedtatt for skogvernet.

10.3. Privatøkonomiske kostnader

Tapte inntekter for privatpersoner som følge av at igangværende bruk ikke kan fortsette, erstattes etter bestemmelsene i naturmangfoldloven. Erstatningene i saken er i all hovedsak knyttet til at skog som tømmerressurs ikke kan hogges i verneområdene.

10.4. Administrative konsekvenser

De administrative konsekvensene er knyttet til forvaltningen av verneområdene som enten vil være for de kommunene som frivillig ønsker å påta seg forvaltningsansvar, eller for statsforvalterne dersom de blir forvaltningsmyndighet for de områdene hvor kommunene ikke ønsker å få delegert forvaltningsmyndighet.

Klima- og miljødepartementet

t i l r å r:

1.

Det fastsettes forskrifter om vern av 12 skogområder i fylkene Møre og Romsdal, Agder, Akershus, Trøndelag og Nordland. Forskriftene fastsettes i samsvar med vedlegg til resolusjonen.

2.

Det fastsettes forskrifter om endring av verneforskrifter for to verneområder i fylkene Akershus og Møre og Romsdal. Forskriftene fastsettes i samsvar med vedlegg til resolusjonen.